

REDAKČNÁ RADA

JUDr. Dušan Mikita
šéfredaktor
JUDr. Zuzana Grófiková
JUDr. Martina Mižíková
JUDr. Jozef Opatovský
JUDr. Miroslav Pavlovič
JUDr. Katarína Valová

Za NK SR za vydanie čísla zodpovedajú:

Členovia redakčnej rady

OBSAH

NA ÚVOD

JUDr. Štefan Kutenič 3

INFORMÁCIE KOMORY

Informácia o činnosti prezidenta
a viceprezidenta NK SR 5

ZO SVETA

XXTV. medzinárodný kongres latinského
notárstva a Valné zhromaždenie členských
notárstiev v Mexiku 6

Púť notárov v Mariazelli 11

ČLÁNKY

Činnosť notára pri dobrovoľných dražbách
JUDr. Katarína Valová 13

**Zodpovednosť notára za škodu spôsobenú
pri výkone verejnej moci**
JUDr. Jana Hreňová
JUDr. Dominik Okenica 21

Nestrannosť notára
JUDr. Magdaléna Valušová 30

**Kodifikácia, europeizácia a harmonizácia
súkromného práva Medzinárodná vedecká
konferencia VIII. Lubyho právnických dní**
JUDr. Zuzana Grófiková 36

SPOLOČENSKÁ RUBRIKA 40

NA ÚVOD

Vážené kolegyne, vážení kolegovia!

Uplynulé obdobie možno z nášho hľadiska charakterizovať rôznymi spôsobmi a prívlastkami, ale azda najtypickejšie sú časté zmeny v legislatíve, keď veľa krát ani ich aplikácia v praxi nestačí potvrdiť ich oprávnenosť a už dochádza k ďalšej zmene, resp. prichádzajú nové riešenia, ktoré nie sú odrazom reálneho stavu.

Samozrejme, že život ani dianie v právnej oblasti nemôže zastať na jednom bode a spoločenská prax vždy prináša potrebu určitých korekcií. Ak však ide o zmeny podstatné, potom sa bezprostredne dotýkajú všetkých zúčastnených, teda aj nás notárov a spotrebiteľov našich služieb. Na nedávnom XXIV. kongrese latinského notárstva odznela zaujímavá myšlienka o tom, že „notárstvo je nepretržitý a živý projekt“.

S tým možno len súhlasiť a dodať, že spomínaná nepretržitosť, teda trvalosť je znakom zdravého stupňa konzervativizmu a živosť zase známkou alebo schopnosťou reagovať aj na celkový vývoj a potreby spoločnosti. Dogmatizmus v presadzovaní jednej alebo druhej stránky by mohlo notárstvo zničiť. Ak hovoríme o zdravom stupni konzervativizmu, máme na mysli predovšetkým zásady notárskej činnosti, ktoré nemôžu podliehať zmenám a ktorých sa nemôžeme vzdať, ináč by celá notárska činnosť stratila svoje opodstatnenie. Tento predpoklad zároveň vymedzuje aj mantinely pre možnosti zmien nášho postavenia v právnom systéme Slovenskej republiky. Na druhej strane nereagovanie na potreby modernej spoločnosti prejavujúce sa trebárs v odmietaní moderných pracovných postupov a prostriedkov (napr. informačné technológie) by notárstvo vytlačilo postupne na okraj diania. Ešte horšie dôsledky by však mala nevšímavosť voči negatívnym javom a neochota ich riešiť. Aby moje slová nevyzneli len ako nejaká proklamácia, tak napríklad išlo o našu reakciu odstrániť falšovanie úradných pečiatok a podpisov notárov pri osvedčovaní podpisov a na notárskych zápisniciach. Systém notárskych centrálnych registrov určite znechutil mnohých podvodníkov, odradil ich od úmyslu falšovania, a tak sa už s týmto problémom prakticky nestretávame.

V snahách o čo najväčšiu bezpečnosť, istotu a dôveryhodnosť notárskej listiny ideme ešte ďalej a pripravujeme sa na spustenie elektronického archívu listín, ktorý bude slúžiť nielen na archivovanie notárskych zápisníc, ale aj iných, nenotárskych listín. Stále sme si vedomí, že produkt našej činnosti musí byť kvalitný, trvalý, stabilný a odolávajúci aj prípadnému poškodeniu protiprávnym zásahom inej osoby.

Uvedomujeme si tiež svoju homogénnosť a potrebu jednotnosti v našom pôsobení, a to tak, aby každý jednotlivý notár bol tým najlepším zrkadlom celého stavu. Preto sú namieste naše snahy o zamedzenie akýchkoľvek opatrení a zásahov, ktoré by znamenali destabilizáciu, nejednotnosť a rozkývame notárskeho stavu. Notári poskytujú spoločnosti a svojim spotrebiteľom všetko to, čo im zákon ukladá a umožňuje. Teda kvalifikovanú, nestrannú a nezávislú pomoc pri kreovaní právnych vzťahov s mnohoročnou, resp. trvalou zárukou kvality a stability, za vopred presne určenú cenu so zodpovednosťou notára a primárne štátu. To je vklad notára, to je jeho pridaná hodnota. Iste, nie všetko musí ísť

cez notára, dokonca závisí od výberu účastníkov, či sa rozhodnú pre asistenciu notára, ale ak nie, potom si musia byť vedomí, že miera rizika sa pre nich zvyšuje v priamej úmere s ich neschopnosťou a nespôsobilosťou (nemyslené pejoratívne) na riešenie ich závažných právnych vzťahov.

Aby notári boli schopní plnohodnotne pracovať, musia mať vytvorený podľa možnosti stabilný právny rámec vymedzujúci ich činnosť a je len samozrejmé, že nemôžu byť postavení do situácie, keď by pod ťarchou neodôvodneného bremena zodpovednosti mali strach svoju činnosť vôbec vykonávať, a na druhej strane, aby neboli likvidované tie inštitúty, ktoré sa v právnej praxi osvedčili a občanom a širokej verejnosti prinášajú úžitok.

*JUDr. Štefan Kúrenie
prezident NK SR*

INFORMÁCIE KOMORY

Informácia o činnosti prezidenta a viceprezidenta NKSR

9. septembra 2004 - zasadnutie Hexagonály vo Viedni

Na zasadnutí sa zúčastnili za NK SR prezident JUDr. Štefan Kutenič a viceprezident JUDr. Karol Kovács.

Zasadnutie viedla prezidentka Notárskej komory Slovinska Erika Braniselj. Schválený bol protokol z rokovania na predchádzajúcom zasadnutí Hexagonály v Lubľane. Ďalej boli prerokované aktuálne problémy v CNUE. Jednotlivé štáty informovali o situácii v národnom notárstve:

Za Rakúsko uviedol prezident Woschnak, že reklama notárskej činnosti dostáva v Rakúsku zelenú, notári majú vytvorené vlastné penzijné poistenie, ktoré je závislé od výšky príjmov notárov.

Maďarsko - existujú problémy s archívom listín.

Chorvátsko - dobrá situácia v notárstve, notárom pribúdajú kompetencie, získali už dedičskú agendu.

Česká republika - nastúpil nový minister spravodlivosti, novelizovaný bol občiansky zákonník.

Slovinsko - slovinskí notári dostanú na vybavovanie dedičskú agendu, schválená bola novela Notárskeho poriadku, zachovaný bol numerus clausus, ale súčasne aj zvýšený počet notárov.

17. septembra 2004 - pracovné stretnutie u ministra spravodlivosti SR, Prezident NK SR Štefan Kutenič mal pracovné stretnutie u ministra spravodlivosti SR, ktoré sa uskutočnilo dňa 17.

septembra 2004. Na stretnutí sa zúčastnili za MS SR: Daniel Lipšic, podpredseda vlády a minister spravodlivosti SR, Gabriela Sobolovská, generálna riaditeľka sekcie civilného práva, Alena Roštárová, riaditeľka odboru občianskeho a správneho práva.

Predmetom rokovania bol postup NK SR pri vyhlásení výberových konaní.

Opis priebehu rokovania je zachytený v zápisnici č. 134.

23. až 24. septembra 2004 - Valné zhromaždenie CNUE

Na Valnom zhromaždení CNUE sa za NK SR zúčastnil prezident NK SR JUDr. Štefan Kutenič.

Prezident Nicolaus Stassinopoulos vyzval prítomných na urýchlenú ratifikáciu Európskeho notárskeho kódexu. Proti urýchlenému prijatiu vystúpil prezident Poľskej notárskej komory Zbigniev Klejment, pričom uviedol, že niektoré ustanovenia nie sú v súlade s ich Notárskym poriadkom. Prezident NK SR Štefan Kutenič pripomenul, že nemožno automaticky prebrať európsky notársky kódex, pretože existujú národné etické kódexy notára, a napr. u nás je za jeho porušenie disciplinárne stíhanie. Zároveň položil otázku, aká bude hierarchia v dodržiavaní národných kódexov notára a európskeho notárskeho kódexu.

Výška členských príspevkov do CNUE sa nebude meniť.

Značná pozornosť bola venovaná problematike praniu špinavých peňazí. Pripravená je nová smernica, notári sú vnímaní v riešení tejto problematiky pozitívne. Prejednávaný bol aj Európsky register testamentov - existuje prepojenie medzi Francúzskom a Belgickom, môžu vzájomne vstupovať do registra.

23. septembra 2004 - tlačová konferencia v Bruseli, z ktorej bol zverejnený článok Notári a ich úloha v rodinnom a manželskom práve.

Na Valnom zhromaždení zazneli úvahy, ako prezentovať notára. Dospelo sa k tomu, že je potrebná vecná a ekonomická argumentácia a zdôraznenie prínosov notárskej činnosti, najmä pre oblasť právnej prevencie.

Prezident Roth uviedol, že notár by mal byť definovaný ako ochranca spotrebiteľa, pričom treba zdôrazniť sociálnu úlohu notárstva.

Prezident Bolás zdôraznil nestrannosť a nezávislosť notára, z čoho vyplýva ochrana spotrebiteľa.

30. septembra 2004 - rokovanie NK SR a Siemens, s.r.o.

Na rokovaní sa zúčastnil JUDr. Karol Kovács a Ing. Emil Fitoš, náplňou bola prezentácia diela - Notárskeho centrálného archívu listín. Následne sa uskutočnilo rokovanie s p. Šebestom z BOAT Publicity, s.r.o., o mediálnej kampani NK SR v tlači a televízii. Na stretnutí bolo dohodnuté, že p. Šebesta pripraví materiály s návrhom prezentácie notárstva.

10. novembra 2004 - stretnutie prezidenta NK SR JUDr. Štefana Kuteniča v Bratislave stretnutia s pani Frederique Duhanovou a Johnom Simpsonom, pracovníkmi EBRD.

Témou rozhovoru bolo doterajšie fungovanie Notárskeho centrálného registra záložných práv. V rámci rozhovoru prezident NK SR prezentoval úspešný nábeh aj doterajšiu prevádzku registra a pozitívny rastúci trend počtu registrácií, upozornil však na snahy legislatívnou cestou naštrbiť ucelenosť registra tak, ako sa to stalo nedávno s pohľadávkami z bankových účtov. Hostia s uvádzanými pripomienkami súhlasili.

ZO SVETA

XXIV. medzinárodný kongres latinského notárstva a Valné zhromaždenie členských notárstiev v Mexiku

V dňoch 17. až 22. októbra 2004 sa v mexickom hlavnom meste Mexiko City konali dve významné podujatia Medzinárodnej únie latinského notárstva (v ďalšom texte len „UINL“), XXIV. medzinárodný kongres latinského notárstva a Valné zhromaždenie členských notárstiev. Napriek tomu, že sa konali na vzdialenom americkom kontinente, na kongrese sa zúčastnilo vyše 2 000 účastníkov a sprievodných osôb. Aj Valné zhromaždenie členských notárstiev zaznamenalo jednu z najlepších účastí za posledné roky, keď prostredníctvom prezidentov notárskych komôr bolo zastúpených 58 krajín z celkového počtu 73 členských notárstiev združených v UINL, čo predstavovalo podiel 79 %.

Valné zhromaždenie členských notárstiev zasadalo dva dni, 17. a 18. októbra 2004. Za NK SR sa na zasadnutí zúčastnili prezident NK SR Štefan Kutenič a viceprezident NK SR Karol Kovács.

Program zasadnutia pozostával z 18 bodov, čo samo osebe naznačuje, že bolo potrebné vecné a pružné rokovanie, aby sa všetky body programu stihli prebrať, prediskutovať a v prípade potreby prijímať aj stanoviská, či rozhodnutia.

Valné zhromaždenie oficiálne otvoril prezident UINL Francisco Arias a hneď nato odovzdal slovo prezidentovi Národnej asociácie mexického notárstva, Adriánovi Iturbide Galindovi, ktorý v mene všetkých mexických notárov vyjadril potešenie z toho, že môžu v Mexiku privítať delegátov

z množstva iných krajín sveta. Predniesol však aj niekoľko zaujímavých myšlienok týkajúcich sa všeobecne notárstva. Zmienil sa o útokoch voči notárom motivovaných tým, že notári sú prekážkou určitých záujmov. Pozitívne hodnotil rozhodnutie Mexického Najvyššieho súdu o tom, že notári a notárska činnosť nieje monopolom, ale že ide o realizáciu verejnej moci. Hovoril aj o potrebe hľadať nové možnosti a ponúkať nové služby a chápať notárstvo ako jeden nepretržitý a živý projekt, pričom určitá harmonizácia mu nemusí byť na škodu.

V prvom bode sa potom Komisia pre akreditáciu oboznámila so zoznamom účastníkov, dôvodmi neprítomnosti a konštatovala uznávaniaschopnosť Valného zhromaždenia. V druhom bode rokovania nasledovalo určenie hlasovacích práv jednotlivých zástupcov notárstiev. Podmienkou práva hlasovať na Valnom zhromaždení bolo plné uhradenie predpísaných členských príspevkov do UINL. Až na 3 notárstva (Dominikánska republika, Nikaragua a Pobrežie slonoviny), všetky ostatné vrátane slovenského notárstva si svoje povinnosti splnili a mohli sa zúčastňovať na hlasovaní. V treťom bode predsedajúci Francisco Arias predniesol na schválenie návrh programu rokovania. Program v navrhovanej podobe bol jednomyselne prijatý. Potom sa už prišlo ku konkrétnym pracovným záležitostiam.

Na schválenie bola predložená zápisnica z rokovania predchádzajúceho Valného zhromaždenia konaného v Québecu 10. a 11. októbra 2003 a zhodnotené bolo aj plnenie rezolúcií prijatých tak na tomto, ako aj na predchádzajúcich zasadnutiach Valného zhromaždenia. V tomto bode bola spomenutá pomoc poskytnutá niektorým notárstvami, medzi inými aj slovenskému notárstvu pri podpore argumentov na zachovanie štátnej regulácie notárskeho stavu. Táto pomoc sa konkrétne prejavila návštevou funkcionárov UINL v SR v de-

cembri 2003 a vo februári 2004. Obdobné návštevy funkcionárov UINL sa uskutočnili aj u mnohých iných notárstiev vždy so snahou poskytnúť pomoc pri riešení vzniknutých problémov. V tomto bode odznela aj informácia o monitorovaní vývoja v Moldavsku, kde je veľmi *zložitá* situácia, sčasti zavinená aj postojom notárov, pretože všetci chcú pôsobiť v hlavnom meste Kišinev a regióny zostávajú bez notárov.

V piatom bode bola prednesená správa o rezolúciách prijatých Stálou radou v Mexico City 16. októbra 2004. V nej boli účastníci oboznámení s niektorými personálnymi zmenami o vzdaní sa členstva a návrhom na voľbu nových členov, o ktorých neskôr hlasovalo Valné zhromaždenie. Vytvoriť sa má aj nová pracovná skupina ad hoc, ktorá sa bude zaoberať riešením strategického plánovania. Veľmi dobrou pomôckou im bude zaiste publikácia *Doctrina Notarial International*, ktorú v knižnej podobe obdržali účastnícke delegácie na kongrese. V nej sú prehľadne uvedené kľúčové témy notárstva a kongresy, ktoré sa nimi zaoberali od minulosti až po súčasnosť. K takýmto témam patrí napríklad Princípy organizácie notárstva, Funkcia notára, Notársky dokument, Prispôbenie sa modernému svetu, Rodina a manželstvo, Dedenie, Nehnuteľnosti, Zmluvné právo, Notárska deontológia atď.

Ďalším bodom programu bolo oboznámenie sa s kandidátmi na prijatie za člena UINL týkajúcimi sa notárstva Bulharska a Andory. Hlasovaniu o ich prijatí predchádzali záverečné správy Výkonného výboru zhŕňajúce dosiahnutý stav týchto notárstiev z hľadiska organizácie notárskej samosprávy, kompetencií, legislatívy a súladu dosiahnutého stavu s princípmi latinského notárstva. Vzhľadom na pozitívne hodnotenie a odporúčanie Výkonného výboru boli obe notárstva prijaté za členov UINL.

V siedmom bode rokovania boli prednesené správy viceprezidentov únie, Daniela - Sédara Senghora pre Afriku, Angela

Marreru pre Severnú a Strednú Ameriku a Karibik, Eduarda Gallina pre Južnú Ameriku, Shinichi Tsuchiya pre Áziu a Nicolaosa Stassinopoulosa pre Európu. Po týchto správach pokladník únie predniesol správu o hospodárení a finančnom stave. Ďalej bola prednesená správa Dozornej finančnej rady, Schválenie vyúčtovania za rok 2003, Stanovenie rozpočtu na rok 2005 a schválenie predpisov Solidarity a Rezervného fondu. Ku všetkým správam a návrhom prebehla diskusia a po nej nasledovalo hlasovanie, ktorým boli jednomyseľne tieto materiály schválené.

V deviatom bode sa preberala *otázka* základných princípov notárstva. Traja výkonní radcovia (členovia Výkonného výboru Stálej rady UINL) na základe predchádzajúceho poverenia pracovali na revidovaní základných princípov latinského notárstva. Výkonný výbor na zasadnutí v Bukurešti schválil revidovaný text základných zásad, schválila ho aj Stála rada na svojom zasadnutí 16. októbra 2004.

V desiatom bode predniesol Delgado de Miguel referát z pripravovaného textu k princípom Notárskej etiky.

V jedenástom bode rokovania Poradná komisia predniesla návrh zmeny Stanov UINL, a to v či. 2, ktorého nové znenie je: „2.1. Únia má za ciele a taktiež sú jej predmetom: zvýšenie úrovne, vývoj a aplikácia

základných princípov systému latinského notárstva

princípov notárskej deontológie; tak ako boli schválené Stálou radou počas jej zasadnutia v Mexico City v októbri 2004.”

Prednesený návrh bol na Valnom zhromaždení jednomyseľne schválený.

S prejavom o stave UINL a svetového notárstva vystúpil v rámci XII. bodu rokovania prezident Francisco Arias. Upozornil v ňom na nebezpečenstvo niektorých tendencií, ktorými sa napáda notárska činnosť. V podstate sú tieto útoky útokom na

štát a verejnú moc, pretože notári z poverenia štátu realizujú verejnú moc. Pokusy o totálny a neobmedzený liberalizmus sú pokusmi o dosiahnutie neobmedzenej voľnosti, odstránenie akejkoľvek administratívy, regulácie, prevencie a poriadku. Je poľutovaniahodné, že pri koncipovaní uvedených názorov sa nevedie dialóg s notármi, ale informácie sa čerpajú z rôznych iných, veľaokrát z nekompetentných zdrojov. Únia preto musí viac vysvetľovať podstatu a potrebu notárskej činnosti, ako aj pozitívne ekonomické dopady na hospodárstvo a ekonomiku štátu aj jednotlivcov v právnych systémoch, kde pôsobia notárstva latinského typu. Únia musí vypracovať ekonomickú stratégiu, ktorá bude jednoznačne preukazovať, že notárska činnosť čo do lehôt a nákladov zjavne vytvára úspory, poskytuje prevenciu, ochranu a stabilitu, a tým vytvára pridanú hodnotu. Na druhej strane práve preto môže byť prekážkou pre určité silné záujmové zoskupenia. Prezident Francisco Arias v tejto súvislosti zdôraznil potrebu vymaniť sa z defenzívy, ale uskutočniť aj sebareflexiu v každom národnom notárstve, ktorá by smerovala k zhodnoteniu úrovne poskytovania notárskych služieb po všetkých stránkach. Pripomínať treba aj to, že snaženia notárov nie sú zamerané na získanie moci, ale na pomoc spotrebiteľom. Predmetom diskusie sa stali aj do určitej miery kritické poznámky prezidenta Francisca Ariasa k pôsobeniu CNUE v rámci Európskej únie, čo podľa jeho názoru môže vyvolávať v ostatnom notárskom svete určité obavy o delenie záujmov. Predstavitelia CNUE v diskusii ubezpečili, že v žiadnom prípade nejde o pokusy vytvoriť nejakú paralelnú inštitúciu voči UINL, naopak, CNUE vyvíja svoju činnosť v úplnej zhode so zásadami UINL. Svedčia o tom aj personálne prepojenia, keď napríklad funkciu prezidenta CNUE v tomto roku zastával Nikolaos Stassinopoulos, ktorý bol aj viceprezidentom UINL pre Európu. To, že sa

vytvorila Konferencia notárstiev európskej únie je len prirodzenou reakciou na proces integrovania Európy do jedného politického zväzku, ale neznamená to odklon od princípov latinského notárstva.

Po vystúpení prezidenta UINL boli prebrané Národné správy o situácii členských notárstiev doplnené o aktuálne informácie zúčastnených prezidentov.

V štrnástom bode Valné zhromaždenie vzalo na vedomie správu Jeffreya Talpisa o Haagskej konferencii.

Organizácii a miestam nasledujúcich kongresov bol venovaný pätnásty bod rokovania. XXV. medzinárodný kongres latinského notárstva sa uskutoční v hlavnom meste Španielska Madrid v roku 2007. XXVI. kongres sa uskutoční v roku 2010 v hlavnom meste Uruguaja Montevideo.

V rámci šestnásteho bodu zasadnutia boli uskutočnené voľby funkcionárov na legislatívne obdobie rokov 2005 - 2007. Za prezidenta UINL bol jednomyseľne zvolený Giancarlo LAURINI. Narodil sa 19. apríla 1938 v Tito (Taliansko), v súčasnosti pôsobí v Neapole. Od roku 1999 až dosiaľ je vo funkcii prezidenta Poradnej komisie UINL. Počas doterajšej kariéry zastával viacero pedagogických a právnických funkcií v Taliansku a zúčastnil sa aj na množstve medzinárodných aktivít. Vo svojej profesionálnej kariére sa zameriaval na obchodné, občianske a špeciálne notárske právo.

Za viceprezidenta UINL pre Afriku bol zvolený pán Abdoulaye HARISSOU, za viceprezidenta pre Severnú Ameriku, Strednú Ameriku a Karibik pán Denis MARSO-LAIS, za viceprezidenta pre Južnú Ameriku pán Joao FIGUEREIDO FERREIRA a za viceprezidenta pre Áziu pán Sadayuki FURNABASHI. Neobsadený zostal post viceprezidenta pre Európu, ten bude zvolený na najbližšom Valnom zhromaždení členských notárstiev. Pokladníkom únie sa stal opäťovne pán Michel MERLOTTI. Uskutočnila sa aj doplnujúca voľba no-

vých členov Stálej rady UINL. Za Notársku komoru Slovenskej republiky bol zvolený JUDr. Štefan Kutenič, prezident Notárskej komory SR. NK SR bude mať teda v Stálej rade dvoch zástupcov, doterajšieho člena JUDr. Jozefa Opatovského a novozvoleného JUDr. Štefana Kuteniča. Napokon sa konala aj voľba členov Dozornej finančnej rady.

Miestom nasledujúceho Valného zhromaždenia členských notárstiev v roku 2005 bude Kostarika.

Posledný, osemnásty bod rokovania bol venovaný ukončeniu Valného zhromaždenia.

Ako sme už uviedli, súbežne, resp. aj následne po Valnom zhromaždení prebiehal XXIV. medzinárodný kongres latinského notárstva. Notárska komora SR mala na ňom početnú účasť 26 notárov, ktorí boli súčasne aj delegátmi za NK SR.

Slávnostný otvárací ceremoniál kongresu sa uskutočnil v dopoludňajších hodinách 18. októbra 2004. Zúčastnili sa na ňom najvyšší predstavitelia výkonnej a parlamentnej moci na čele s prezidentom Mexika Vicente Foxom. Vo svojom príhovore vyjadril veľké potešenie z toho, že môže osobne pozdraviť na mexickej pôde delegátov z 58 štátov sveta, a z toho, že práve Mexiko sa stalo dejiskom kongresu latinského notárstva. Ubezpečil všetkých, že notári v Mexiku požívajú vysokú dôveru a sú významným pilierom v organizácii verejnej moci a zabezpečovaní právneho poriadku. V obdobnom duchu sa vyjadrili aj ostatní rečníci. V nasledujúcich dňoch aktívni účastníci kongresu v jednotlivých pracovných komisiách prezentovali svoje práce k zadaným témam. Po skončení rokovania boli prijaté záverečné správy z komisií.

Komisie sa zaoberali nasledujúcimi témami:

Téma 1: Nestrannosť notára: Zabezpečenie istoty v zmluvnom partnerstve
Kordinátorom bol Diego Simó Sevilla.

Téma 2: Notár a uzatvorenie elektronickej zmluvy Koordinátorom bol Mario Miccoli.

Téma 3: Morálna osobnosť v národnej a medzinárodnej právnej praxi Koordinátorom bol Héctor m. Cárdenas Villarreal.

Za NK SR písomnú prácu k téme 1 spracovala JUDr. Magdaléna Valušová, notárka so sídlom v Rimavskej Sobote. (Téma: Nestrannosť notára: Zabezpečenie istoty v zmluvnom partnerstve).

K záverečnému zhodnoteniu kongresových tém sa vrátíme v najbližšom čase po ich publikovaní.

V piatok 22. októbra 2004 sa uskutočnilo slávnostné ukončenie kongresu.

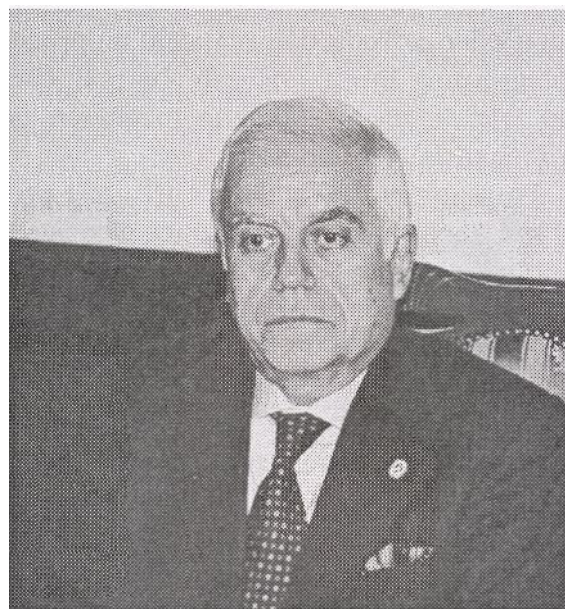
*JUDr. Štefan Kutenič
prezident NK SR*

Profesionálny životopis

Giancarlo Laurini, prezident UINL na obdobie 2005 - 2007, narodený 19. apríla 1938 v Tito (Potenza), bývajúcí v Neapole, 66 Via Posillipo-Parco Suditalia

A. Profesionálne aktivity

právnická licencia na Univerzite v Neapole 21. júla 1961
vymenovaný 7. decembra 1964 za vedúceho profesora pre vyučovanie právnických a ekonomických predmetov diplomovaný 1. marca 1969 na Škole ďalšieho vzdelávania v občianskom práve Univerzity v Neapole zapísaný do advokátskej komory v Neapole od 1965 - 1968 vyšší súdny úradník na Súde v Neapole od 1968
notár notárskeho obvodu Neapol od 1969
pokladník, člen Notárskej Rady v Neapole od 1972 - 1986

Giancarlo Laurini

prezident Národnej Rady notárstva od 1992 - 1998

člen Národnej Rady pre ekonomiu a prácu (ČNEL), prezident Rady slobodných povolání a viceprezident CUP od 1995 - 2000

B. Medzinárodné aktivity

spravodajca na Medzinárodnom kongrese v Buenos Aires v r. 1973 a na Medzinárodnom kongrese v r. 1984 vo Florencii
- člen delegácie UINL na Konferencii v Haagu v r. 1983
taliansky zmocnenec CNUE od 1984 - 1986
sekretár UINL od 1986 - 1989 prezident CNUE - Konferencie notárstiev Európskej Únie od 1995 - 1996
zastupujúci viceprezident UINL pre Európu a Áziu od 1996 - 1998 prezident Poradnej komisie UINL od 1999

C. Vedecké a didaktické aktivity

asistent obchodného práva od 1970 -

1982 na Ekonomickej fakulte Univerzity Frederika II. v Neapole
 profesor konkurzného práva na Ekonomickej fakulte Univerzity v Bari od 1978 - 1982 vedúci profesor obchodného práva, od 1983 profesor na Ekonomickej fakulte Univerzity Frederika II. v Neapole
 člen Rady odboru práva a ekonomiky riaditeľ zbierky „Lecture Notarili“ - Notárske články a Revue „Notariato“ – Notárstvo (edícia Ipsosa)
 spoluriaditeľ „Revista del Notariato“
 Revue Notárstvo (edícia Giuffré) - člen honorárneho kolégia „Notarius International“
 člen výboru redakcie „Rivista delle società“ (Revue spoločností) člen vedeckého výboru „Giurisprudenza Commerciale“ (Obchodná právna teória)
 člen výboru vydavateľstva „Rivista di Diritto Privato“ (Revue súkromného práva)
 prezident Nadácie E. Casale pre školu notárstva v Kampánii.

Púť notárov v Mariazelli

Z príležitosti Stredoeurópskych katolíckych dní a pod mottom: „Kristus nádej Európy“ a v rámci Medzinárodného dňa latinského notárstva, ktorý sa každoročne slávi vo Viedni, 1. októbra bola Rakúskou notárskou komorou v spolupráci s Notárskou komorou Slovenskej republiky (NKSR) zorganizovaná púť stredoeurópskych notárov do Mariazellu. Púť sa uskutočnila 2. októbra 2004.

Toto pútnické miesto má výnimočnú minulosť. Z informačnej príručky sa dozvedáme, že podľa legendy opát Otker z benediktínskeho kláštora St. Lambrecht poslal v roku 1157 mnícha Magnusa do okolia dnešného Mariazellu. Mních mal prevziať duchovnú starostlivosť o miest-

nych ľudí. So súhlasom opáta si vzal na dlhú cestu sochu Panny Márie vyrezanú z lipového dreva. Večer 21. decembra mu cestu zatarasil veľký balvan. Mních Magnus sa obrátil o pomoc na Matku Božiu. Vtom sa skala rozštíepila a cestu uvoľnila. Po dorazení do cieľa mních postavil sochu na peň a začal stavať celu, ktorá slúžila ako kaplnka a zároveň ako jeho príbytok. Mária v cele dala meno tomuto miestu. Socha Panny Márie sa stala známym milostivým obrazom, ktorý je ešte dnes uctievaný ako Alma Mater Gentium Slovarum, Magna Mater Austrie a Magna Domina Hungarorum.

Na púti sa zúčastnilo 450 notárov s rodnými príslušníkmi zo Strednej Európy - Rakúska, Česká, Maďarska, Slovinska, Chorvátska, Poľska a Slovenska. Okrem nich aj notári z Francúzska, Švajčiarska, Talianska. Nemecké notárstvo bolo zastúpené notárom z Krefeldu, Dr. Helmutom Fesslerom s manželkou - čestným prezidentom Medzinárodnej únie latinského notárstva (UINL).

Pútnici zo Slovenska tvorili najpočetnejšiu skupinu spolu s členmi Rímskokatolíckeho cirkevného hudobného spolku sv. Mikuláša z Trnavy (ďalej len „Spolok sv. Mikuláša“), ktorý účinkoval pri popoludňajšej pobožnosti.

Centrálnym bodom púte bola koncelebrovaná sv. omša, ktorú slúžila Jeho eminencia Joseph kardinál Ratzinger, prefekt Kongregácie pre náuku viery, dekan Kolégia kardinálov. Koncelebrantmi boli Jeho exelencia Mons. Stanislav Zvolenský - pomocný biskup Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy, Mons. Vendelín Pleva - riaditeľ Spolku sv. Vojtecha v Trnave, páter Ludvig Armbuster z Prahy, Georg Gänswein z Ríma, Georg Ratzinger z Regensburgu, Zoltán Rokay z Budapešti a páter Karí Schauer OSB z Mariazellu.

Medzinárodnosť púte a všeobecnosť katolíckej cirkvi bola prezentovaná latinským jazykom, v ktorom bola sv. omša slúžená.

V rámci omše vystúpili aktívne v rodnom jazyku aj reprezentanti jednotlivých notárstiev pri čítaní lekcí z Božieho slova a pri prednášaní prosieb. Počas slávenia omše mala svetovú premiéru skomponovaná omša, ktorú z príležitosti púte notárov zložil prof. Peter Planyavský s názvom „Proprium fúr Mariazell“. Skladba bola skomponovaná pre štyri organy a zmiešaný zbor. Realizáciu skladby uskutočnil zmiešaný zbor Arnolda Schoenberga z Viedne pod dirigentskou taktovkou skladateľa.

Slávenie Eucharistie bolo spojené s prosbami k Panne Márii z Mariazellu - Matke Božej o vyprosenie darov pre notárov, ako sú oddanosť k povolaniu, konanie dobra, láskavosť, spravodlivosť, múdrosť, statočnosť a vykonávanie notárskej činnosti v záujme klientov a na česť a slávu Božiu pod mottom „Kristus nádej Európy“.

Praktickým vyjadrením púte bolo zhromaždenie pútnikov v procesii s duchovnou hudbou, duchovenstvom vedeným Josephom kardinálom Ratzingerom a jednotlivými národnými pútnikmi. Počas procesie

do baziliky odzneli za doprovodu dychovej hudby tri mariánske piesne spievané členmi spolku sv. Mikuláša z Trnavy a pútnikmi. Na čele procesie boli slovenskí pútnici s krížom, slovenskou zástavou a zástavou mesta Trnava.

Na záver slávenia Eucharistie odznela skladba na oslavu Pána Boha - „Teba, Bože, chválime“. Táto skladba bola spievaná jednotlivými národnými pútnikmi v rodných jazykoch a okrem toho aj v angličtine, francúzštine a taliančine.

Počas spoločného obeda odovzdal JUDr. Jozef Opatovský -- čestný prezident spomienkové darčeky od NK SR - Josephovi kardinálovi Ratzingerovi, miestnemu biskupovi Egonovi Kapelarimu, pánovi Karlovi Schauerovi, prof. Dr. Georgovi Weissmannovi a Dr. Helmutovi Fesslerovi.

Popoludňajšia pobožnosť sa niesla v čisto „slovenskej réžii“ a reči. Liturgicky pobožnosť pripravil Mons. Stanislav Zvolenský pomocný biskup a jednotlivé skladby medzi zamysleniami predniesol hudobno-spevácky Spolok sv. Mikuláša

Tnavy. Spolok dôstojne prezentoval skladby mariánskeho charakteru v nemeckej, maďarskej, poľskej, latinskej a slovenskej reči. Slovenská mariánska skladba - Ó, Mária, bolestivá - rozcitlivela dušu každého prítomného v bazilike a spoločná medzinárodná pieseň Ave, Ave, Ave Maria rozospievala celý chrám.

Účasť slovenských notárov potvrdila skutočnosť, že sa stále hlásime ku kresťanským európskym tradíciám. Týmto bola vyjadrená prakticky aj spolupatričnosť a spolužitie všetkých národov Európy. Pri vzájomnej úcte a tolerancii a pri zachovaní kresťanských princípov má európsky kontinent nádej naďalej niest' kultúrny a duchovný rozvoj ľudskej spoločnosti.

Slovensko v zastúpení slovenského notárstva sa svojou účasťou na púti tejto úlohy dôstojne zhostilo.

JUDr. Jozef Opatovský
čestný prezident

ČLÁNOK

Katarína Valová

Činnosť notára pri dobrovoľných dražbách

1. Úvod

Zámerom prípravy a následného prijatia zákona o dobrovoľných dražbách bolo zabezpečiť jednoduchšiu a širšiu dostupnosť úverov, na čo má banky motivovať najmä to, že záložnému veriteľovi a záložnému dlžníkovi sa umožňuje, aby sa dohodli na spôsobe výkonu záložného práva, teda už nie je nevyhnutné vyžadovať len nútený výkon rozhodnutia prostrední-

JUDr. Katarína VALOVÁ, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky.

tvom súdu alebo exekútora, ktorý je často časovo aj finančne náročný. Novela Občianskeho zákonníka totiž umožňuje, aby sa strany dohodli na výkone záložného práva aj priamym predajom alebo prostredníctvom dobrovoľnej dražby. V novom zákone o dobrovoľných dražbách teda súd zostal mimo hry, odhliadnuc od možnosti podania žaloby o neplatnosť dražby. Táto úprava má pre podnikateľskú sféru zásadný význam. *Záložní* veritelia nebudú musieť čakať na rozhodnutie súdu, ale budú môcť konať na základe spôsobu realizácie záložného práva dohodnutého s dlžníkom vopred. Najdôležitejšie je, aby si tento zákon všimli banky a ako *záložní* veritelia ho začali využívať.

Dobrovoľná dražba je spôsob výkonu záložného práva, keď licitátor osloví vopred neurčený okruh osôb prítomných na vopred určenom mieste s výzvou len na podávanie ponúk, a na osobu, ktorá urobí najvyššie podanie, prejde príklepom licitátora vlastnícke právo k predmetu dražby¹. Inštitút „dobrovoľných dražieb“ upravuje najmä zákon č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách, ďalej Občiansky zákonník v časti o záložnom práve a § 73j Notárskeho poriadku, ktoré nadobudli účinnosť

1. januára 2003. Napriek tomu, že zákon o dobrovoľných dražbách je efektívnym nástrojom realizácie záložného práva, v praxi sa v súvislosti s ním vyskytli aj určité nedostatky, preto Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky v súčasnosti pracuje na jeho novelizácii.

2. Predmet dražby, dražobník a navrhovateľ dražby

Predmetom dražby môže byť vec, právo a iná majetková hodnota (pohl'adávká), ktorá je prevoditeľná, súbor vecí (zbierka obrazov, dom s pozemkom), práv alebo iných majetkových hodnôt, podnik alebo

časť podniku . Najmä možnosť dražiť celý podnik alebo organizačnú zložku podniku zodpovedá požiadavkám trhovej ekonomiky. Nemožno dražiť predmet dražby, s ktorým na základe zmluvy, vykonateľného rozhodnutia súdu alebo orgánu štátnej správy nemožno nakladať, ďalej nemožno dražiť cenné papiere, majetok, ktorý môže byť iba vo vlastníctve štátu, obce alebo určených právnických osôb (nerastné bohatstvo, podzemné vody), veci, na ktoré bolo uplatnené zádržné právo, a veci, na ktorých viazne zákonné predkupné právo (kultúrna pamiatka). Pokiaľ ide o kultúrnu pamiatku, treba ju písomne ponúknuť na kúpu štátu³. Táto podmienka je splnená, ak dražobník písomne požiada o vyjadrenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, či si predkupné právo štátu uplatní, alebo nie. Ak sa Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky nevyjadrí v lehote 30 dní, zákonné predkupné právo štátu k tejto kultúrnej pamiatke zaniká a môže byť predmetom dražby. Táto 30-dňová lehota na vyjadrenie môže plynúť súčasne s 30-dňovou lehotou, ktorá v prípade nehnuteľností má plynúť od uverejnenia oznámenia o konaní dražby do konania dražby. To znamená, že dražobník môže v ten istý deň požiadať Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky o vyjadrenie, či si predkupné právo štátu k určitej kultúrnej pamiatke, ktorá má byť predmetom dražby, uplatní alebo neuplatní, a zároveň v ten istý deň môže dražobník uverejniť oznámenie o dobrovoľnej dražbe v registri dražieb. Ak si v tejto 30-dňovej lehote Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky uplatní predkupné právo štátu, je to dôvod, aby navrhovateľ dražby upustil od dražby⁴.

² § 3 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách.

³ § 23 zákona č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu.

⁴ § 19 ods. 1 písm. a) zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách.

§ 2 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách.

Dražobníkom je fyzická alebo právnická osoba, ktorá organizuje dobrovoľnú dražbu. Dražobníkom môže byť osoba, ktorá má na túto činnosť koncesovanú živnosť, má vysokoškolské vzdelanie a tri roky praxe alebo úplné stredné vzdelanie a osem rokov praxe. Pre prax zákon neustanovuje žiadne podmienky, môže to byť teda akákoľvek prax. Vykonávanie dobrovoľných dražieb je živnosťou a všeobecné a osobitné podmienky vykonávania tejto živnosti sa spravujú živnostenským zákonom. Dražobník musí mať na výkon dražobnej činnosti koncesnú listinu. Je povinný uzavrieť zmluvu o poistení svojej zodpovednosti za škodu, ktorá by mohla vzniknúť v súvislosti s činnosťou dražobníka, s minimálnou výškou plnenia 25 000 000 Sk. Poisťovne za tento typ poistenia požadujú ročné poistné vo výške približne 50 000 Sk. Dražobník je povinný preukázať notárovi splnenie týchto podmienok najmä výpisom z obchodného registra a koncesnou listinou.

Navrhovateľom dražby je fyzická alebo právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom navrhuje vykonanie dražby. Môže ním byť vlastník predmetu dražby alebo záložný veriteľ ako osoba oprávnená konať v mene vlastníka. Navrhovateľom dražby bude najčastejšie banka, ktorá si pri poskytovaní úveru klientovi zabezpečí svoju pohľadávku záložným právom. Ak si klient banky ako záložný dlžník svoj záväzok voči banke nesplní riadne a včas, môže si banka ako záložný veriteľ túto svoju pohľadávku uspokojiť tak, že navrhne dobrovoľnú dražbu na záloh.

3. Úkony pred začatím dražby

Dražbu možno vykonať len na základe písomnej zmluvy o vykonaní dražby, ktorú uzavrie navrhovateľ dražby s dražobníkom, ak nie je dražobníkom navrhovateľ dražby. Zmluva o vykonaní dražby musí obsahovať označenie navrhovateľa dražby,

dražobníka, predmetu dražby, najnižšie podanie, predpokladané náklady dražby, výšku odmeny dražobníka alebo spôsob jej určenia alebo dohodu o tom, že dražba bude vykonaná bezplatne, označenie vlastníka predmetu dražby a dôvod, pre ktorý je navrhované konanie dražby. Prílohou zmluvy je písomné vyhlásenie navrhovateľa dražby, že predmet dražby možno dražiť, a písomné vyhlásenie záložného veriteľa o pravosti, výške a splatnosti pohľadávky, pre ktorú sa navrhuje výkon záložného práva, a o tom, že predmet dražby možno dražiť. V zmluve možno dohodnúť aj oprávnenie licitátora znížiť najnižšie podanie, ak nikto z prítomných neurobí ani najnižšie podanie, teda nikto nie je ochotný kúpiť dražený predmet za vyvolávaciu cenu. V takomto prípade sa v zmluve uvedie aj suma, o ktorú možno najnižšie podanie znížiť. Aj keď to zákon neustanovuje, je rozumné možnosť zníženia najnižšieho podania uviesť už v oznámení o dražbe, keďže príliš vysoké najnižšie podanie môže odradiť od účasti na dražbe prípadných vážnych záujemcov o predmet dražby.

Dražobník vyhlási konanie dražby oznámením o dražbe, v ktorom uvedie

a) označenie dražobníka (obchodné meno alebo názov, sídlo alebo miesto podnikania, IČO a údaj, či je záložným dlžníkom, príp. vlastníkom predmetu dražby),

b) miesto (vyšší územný celok, okres, mesto, PSČ, ulica a popisné číslo, spravidla aj miestnosť, napr. zasadačka dražobníka), dátum (deň, mesiac a rok) a čas (hodina, minúta, príp. sekunda) otvorenia dražby,

c) či ide o prvú alebo o opakovanú dražbu,

d) označenie a opis predmetu dražby a jeho príslušenstva, práv a záväzkov na predmete dražby viazanicích a s ním spojených, ak podstatným spôsobom ovplyvňujú hodnotu predmetu dražby (pri nehnuteľnostiach ide spravidla o tie, ktoré sú uvedené na liste vlastníctva), opis stavu, v akom sa predmet dražby nachádza, a

jeho odhadnutú alebo zistenú cenu (odhadnutá je cena podľa znaleckého posudku, ktorá sa povinne vyžaduje najmä pri nehnuteľnostiach, a zistená je cena obvyklá v mieste a čase konania dražby, t.j. trhovú cenu),

e) najnižšie podanie a minimálne prihodenie, ktoré môže účastník dražby urobiť (spravidla sa uvádzajú v slovenských korunách),

í) ak sa požaduje zloženie dražobnej zábezpeky, výška dražobnej zábezpeky, údaj, či má byť *zložená* dražobníkovi alebo do notárskej úschovy, spôsob jej zloženia (v peniazoch alebo vo forme bankovej záruky), lehotu na jej zloženie, číslo účtu alebo adresu miesta, kde má byť dražobná zábezpeka *zložená*, čo je dokladom o zložení dražobnej zábezpeky a spôsob jej vrátenia, či možno zložiť dražobnú zábezpeku platobnou kartou alebo šekom, nie však zmenkou,

g) ak je prípustný aj iný spôsob úhrady ceny dosiahnutej vydražením ako úhrada v hotovosti, uvedenie tohto spôsobu (spôsob úhrady ceny dosiahnutej vydražením nesmie byť pre vydražiteľa spojený s nadbytočnými ťažkosťami),

h) dátum a čas vykonania obhliadky predmetu dražby, pri hnutelných veciach tiež miesto konania obhliadky a organizačné opatrenia na zabezpečenie obhliadky (napr. kontakt na osobu, ktorá zabezpečuje obhliadku),

i) pri spoločnej dražbe poradie, v ktorom budú jednotlivé predmety dražby dražené,

j) podmienky odovzdania predmetu dražby vydražiteľovi (pri hnutelných veciach napr. miesto a čas odovzdania veci, pri nehnuteľnostiach napr. podmienky vypratania nehnuteľnosti),

k) meno, priezvisko a sídlo notára, ktorý bude priebeh dražby osvedčovať notárskou zápisnicou (podľa môjho názoru je tento údaj nadbytočný, nie je totiž zrejmé, aký má zmysel vedieť mesiac pred draž-

bou, ktorý notár bude priebeh dražby osvedčovať, a navyše je tento údaj aj zmatečný, pretože notár nemusí vždy už mesiac vopred vedieť, že nebude v čase konania dražby napr. práceneschopný alebo že sa z iných naliehavých dôvodov na dražbe nebude môcť zúčastniť, pričom oznámenie o dražbe, v ktorom je uvedený ako notár osvedčujúci priebeh dražby, nemožno dodatočne meniť).

Oznámenie o dražbe uverejní dražobník v registri dražieb najmenej 15 dní pred otvorením dražby. Ak je predmetom dražby nehnuteľnosť (aj podnik alebo jeho organizačná zložka) alebo ak najnižšie podanie presiahne 500 000 Sk, uverejní dražobník oznámenie o dražbe v registri dražieb najmenej 30 dní pred začatím dražby. Pre predmety dražby podliehajúce skaze (napr. niektoré druhy potravín) je dražobník oprávnený lehotu na uverejnenie oznámenia o dražbe primerane skrátiť. Oznámenie o dražbe je dražobník povinný pred začatím dražby vyvesiť vo verejne prístupnej časti objektu, v ktorom sa dražba koná. Údaje, ktoré dražobník v oznámení o dražbe uviedol, nemožno dodatočne meniť. To neplatí, ak dôjde k zmenám v rozsahu práv a záväzkov na predmete dražby viaznucích a s ním spojených alebo stavu, v ktorom sa predmet dražby nachádza. V tom prípade je dražobník povinný vyhotoviť a pripojiť dodatok k zverejneniu oznámenia o dražbe bez zbytočného odkladu potom, čo sa o zmenách dozvedel⁵.

Nie každá navrhnutá dražba sa aj uskutoční. Dražobník je totiž povinný upustiť od dražby najneskôr do jej začatia

a) na základe písomnej žiadosti navrhovateľa dražby, v ktorej nemusí byť uvedený dôvod upustenia od dražby,

b) ak je dražobníkovi preukázané vykonateľným rozhodnutím, že navrhovateľ

⁵ § 18 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách.

dražby nie je oprávnený navrhnuť vykonanie dražby,

c) ak zmluva o vykonaní dražby je podľa vykonateľného rozhodnutia neplatná, ak dôjde k odstúpeniu od zmluvy o vykonaní dražby alebo ak podľa podmienok dohodnutých v zmluve o vykonaní dražby nemožno dražbu vykonať,

d) ak neboli splnené podmienky ustanovené zákonom,

e) ak bol na majetok vlastníka predmetu dražby vyhlásený konkurz alebo ak bolo povolené vyrovnanie v súvislosti s majetkom vlastníka predmetu dražby,

f) ak je navrhovateľom dražby vlastník predmetu dražby a ak bol na predmet dražby alebo na jeho časť nariadený výkon rozhodnutia alebo exekučné konanie,

g) ak je navrhovateľom dražby záložný veriteľ a na predmet dražby zaťažený jeho záložným právom bol nariadený s jeho súhlasom výkon rozhodnutia alebo exekučné konanie,

h) ak bolo vykonateľným rozhodnutím súdu alebo orgánu štátnej správy zakázané s predmetom dražby nakladať,

i) ak zaniklo živnostenské oprávnenie dražobníka,

j) ak dražobník nemá uzavreté poistenie zo zodpovednosti za škodu⁶.

4. Priebeh dobrovoľnej dražby

Každá dobrovoľná dražba je prístupná verejnosti. Prístup do priestorov, v ktorých bude dražba prebiehať, musí byť účastníkom dražby umožnený najmenej 30 minút pred začatím dražby. Účastník dražby je osoba prítomná na dražbe, ktorá sa dostavila s cieľom urobiť podanie⁷. Účastník dražby je povinný preukázať dražobníkovi alebo osobe ním poverenej svoju totožnosť, dať sa zapísať do zoznamu účastníkov

dražby, a ak sú rozdávané dražobné čísla, prevziať dražobné číslo; ak bolo požadované zloženie dražobnej zábezpeky, je účastník dražby povinný doložiť aj doklad o zložení dražobnej zábezpeky. Účastník dražby je ďalej povinný doložiť čestné vyhlásenie, že nie je osobou vylúčenou z dražby. Prístup do priestorov, v ktorých bude dražba prebiehať, musí byť verejnosti umožnený najmenej desať minút pred začatím dražby. Z dôvodu nerušeného priebehu dražby možno vstup do dražobnej miestnosti obmedziť len do otvorenia dražby a po jej otvorení už nepušťať do dražobnej miestnosti žiadne osoby. Dražby sa môže zúčastniť každá osoba, ktorá zaplatí vstupné. Zákon ustanovuje na jeden deň dražby za jednu osobu maximálne vstupné 100 Sk. Dražobníci však spravidla pýtajú vstupné len od „divákov“, nie však už od účastníkov dražby. Dražobník môže od účastníka dražby požadovať zloženie dražobnej zábezpeky. Prax je taká, že väčšina dražobníkov pri dražbe hnutelných vecí zloženie dražobnej zábezpeky nepožaduje, pri dražbe nehnuteľností však áno. Dražobná zábezpeka nesmie prevyšovať 30 % z najnižšieho podania, pričom nesmie presiahnuť sumu 1 500 000 Sk.

Dražba sa otvára vyvolaním, v rámci ktorého licitátor opíše predmet dražby, uvedie jeho cenu, údaje o právach a záväzkoch na predmete dražby viaznucich a s ním spojených, ktoré sú uvedené v oznámení o dražbe, a navyše aj údaje o nájomných zmluvách týkajúcich sa predmetu dražby a záväzkoch z nich vyplývajúcich, najnižšie podanie a najnižšie prihodenie. Draží sa, ak účastníci dražby robia vyššie podania. Licitátor vykoná príklep účastníkovi dražby, ktorý urobil najvyššie podanie. Ak niekoľko účastníkov dražby urobí súčasne rovnaké podanie v rámci toho istého vyvolania a ak nebolo urobené vyššie podanie, rozhodne licitátor žrebom o tom, komu z nich príklep udelí. Ak nebolo urobené najnižšie podanie, zníži licitátor najnižšie podanie najviac o sú-

⁶ § 19 ods. 1 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách.

⁷ § 5 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách.

mu dohodnutú v zmluve o vykonaní dražby. Udelením príklepu je dražba ukončená. Ak sa dražby nezúčastnil žiaden účastník dražby, alebo ak nebolo pri dražbe urobené ani najnižšie podanie alebo ak nebolo urobené najnižšie podanie ani po jeho znížení, licitátor dražbu ukončí svojím vyhlásením. Ak ide o dražbu hnutelných vecí a najnižšie podanie pri žiadnej z nich nepresahuje 500 000 Sk, možno ich dražiť v tzv. spoločnej dražbe.

Opakovaná dražba sa uskutoční, ak predmet dražby nebol vydražený alebo ak bola prvá dražba zmarená vydražiteľom tým, že neuhradil cenu za vydražený predmet. Opakovaná dražba sa vykonáva na základe zmluvy o vykonaní opakovanej dražby uzavretej medzi navrhovateľom predchádzajúcej dražby a dražobníkom, ktorý vykonával predchádzajúcu dražbu. Zmluva o vykonaní opakovanej dražby musí byť uzavretá do desiatich dní po doručení zápisnice o vykonanej dražbe alebo vyznení o zmarení dražby. Oznamenie o opakovanej dražbe je dražobník povinný uverejniť v registri dražieb najmenej desať dní pred začatím dražby. Opakovanú dražbu nemožno vykonať, ak dražobník upustil od dražby alebo ak bola dražba neplatná⁸. Opakovať dražbu možno aj viac ráz, kým sa predmet dražby nevydraží.

Po ukončení dražby dražobník vyhotoví zápisnicu o vykonaní dražby. Ak ide o dražbu nehnuteľnosti (aj podniku alebo jeho organizačnej zložky) alebo ak najnižšie podanie hnutelných vecí, práv a iných majetkových hodnôt presiahne sumu 1 000 000 Sk, musí sa na dražbe zúčastniť notár, ktorý jej priebeh osvedčí notárskou zápisnicou. Táto notárska zápisnica musí obsahovať

a) dátum, miesto a čas otvorenia a ukončenia dražby; ak ide o opakovanú dražbu, uvedie sa aj táto skutočnosť,

b) označenie predmetu dražby a jeho príslušenstva, práv a záväzkov na predmete dražby viaznucich a s ním spojených, ktoré sú uvedené v oznámení o dražbe, stav, v akom sa predmet dražby nachádza, a jeho odhadnutú alebo zistenú cenu (odhadnutá je cena podľa znaleckého posudku, ktorá sa povinne vyžaduje len pri nehnuteľnostiach, a zistená je cena obvyklá v mieste a čase konania dražby, t.j. trhovú cenu),

c) označenie navrhovateľa dražby, a ak možno, aj označenie bývalého vlastníka predmetu dražby, prípadne ak sa predmet dražby nevydražil, označenie súčasného vlastníka predmetu dražby,

d) najnižšie podanie (spravidla v slovenských korunách),

e) označenie dražobníka a licitátora (licitátorov),

f) označenie vydražiteľa, ak bol predmet dražby vydražený,

g) cenu dosiahnutú vydražením (spravidla v slovenských korunách), ak bol predmet dražby vydražený.

Súčasťou (prílohou) notárskej zápisnice je rovnopis oznámenia o dražbe s osvedčeným podpisom navrhovateľa dražby. Notársku zápisnicu podpisuje okrem notára dražobník, licitátor a ak sa predmet dražby vydražil, aj vydražiteľ. Ak vydražiteľ odmietne notársku zápisnicu podpísať, uvedie to notár v zápisnici.

Dražobná zábezpeka sa vydražiteľovi započítava do ceny dosiahnutej vydražením. Lehota na zaplatenie zostávajúcej časti ceny dosiahnutej vydražením je v zákone upravená veľmi nezrozumiteľne. V § 26 ods. 3 zákona sa totiž ustanovuje, že zostávajúcu časť ceny dosiahnutej vydražením je vydražiteľ povinný zaplatiť do desiatich dní od skončenia dražby, ak ďalej nie je ustanovené inak. Toto ustanovenie sa však nedá v praxi uplatniť, pretože ďalej v § 26 ods. 4, 5 a 6 je uvedené, že zostávajúcu časť ceny dosiahnutej vydražením je vydražiteľ povinný zaplatiť

a) hneď po skončení dražby, ak cena

⁸ § 22 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách.

dosiahnutá vydražením nie je vyššia ako 200 000 Sk,

b) do 15 dní od skončenia dražby, ak cena dosiahnutá vydražením je vyššia ako 200 000 Sk, ak sa vydražiteľ s navrhovateľom dražby nedohodli inak (je tu teda možnosť, aby navrhovateľ dražby poskytol vydražiteľovi aj dlhšiu lehotu, aby nedochádzalo k zmareniu dražby z dôvodu, že v 15-dňovej lehote vydražiteľ nezoženie zostávajúcu časť ceny dosiahnutej vydražením),

c) hneď po skončení dražby v prípade spoločnej dražby, ak cena dosiahnutá vydražením nie je vyššia ako 100 000 Sk.

Ak cenu dosiahnutú vydražením vydražiteľ uhradil v zákonom ustanovenej alebo dohodnutej lehote, prechádza na neho vlastnícke právo alebo iné právo k predmetu dražby udelením príklepu.

Ak cenu dosiahnutú vydražením vydražiteľ v ustanovenej lehote neuhradí, považuje sa dražba za zmarenú. Aby sa predišlo častým zmareniám dražby, zákon by mal vylúčiť ako účastníka dražby vlastníka predmetu dražby, ktorý podľa platného zákona o dražbách môže vydražiť predmet dražby, avšak následným neuhradením ceny dosiahnutej vydražením môže spôsobiť zmarenie tejto dražby.

Ak boli porušené ustanovenia zákona o dobrovoľných dražbách, môže osoba, ktorá tým bola dotknutá na svojich právach, požiadať súd, aby určil neplatnosť dražby. Toto právo zanikne, ak sa neuplatní do troch mesiacov odo dňa konania dražby⁹. Súd neplatnosť dražby neurčí vždy (napr. pri menších nedostatkoch jej priebehu), ale len vtedy, ak je na tom naliehavý právny záujem.

5. Notársky centrálny register dobrovoľných dražieb

Notársky centrálny register dobrovoľ-

⁹ § 21 zákona č. 527/2002 Z.z. o dobrovoľných dražbách.

ných dražieb (NCRdr) je verejný zoznam vyhlásených dražieb, do ktorého môže každý nahliadnuť. Údaje v ňom registrované a listiny v ňom uverejnené sa považujú za pravé a sú účinné voči každému odo dňa, ku ktorému sa zápis vykonal. Proti tomu, kto koná v dôvere v zápis do NCRdr, nemôže ten, koho sa zápis týka, namietat, že zápis nezodpovedá skutočnosti. NCRdr obsahuje aj Zbierku listín dobrovoľných dražieb v elektronickej forme. Vyhľadávať v ňom možno podľa

a) čísla registrácie, ktoré pozostáva z poradového čísla dražby, lomítká a roku, v ktorom sa dobrovoľná dražba konala,

b) identifikátorov dražobníka,

c) identifikátorov predmetu dražby,

d) miesta konania dobrovoľnej dražby.

V NCRdr sa obligatórne registrujú tieto údaje: dražobník (obchodné meno alebo názov, sídlo alebo miesto podnikania, IČO a údaj, či je záložným dlžníkom, príp. vlastníkom predmetu dražby), navrhovateľ dražby (obchodné meno alebo názov, sídlo alebo miesto podnikania, IČO a údaj, či je záložným veriteľom, príp. vlastníkom predmetu dražby), predmet dražby (nehnutelná vec, súbor nehnuteľných vecí, hnutelná vec, súbor hnutelných vecí, právo, súbor práv, iná majetková hodnota, súbor iných majetkových hodnôt, podnik, časť podniku, spoločná dražba), miesto konania dražby (vyšší územný celok, okres, mesto, PSČ, ulica a popisné číslo, príp. bližšie označenie - napr. poschodie, miestnosť) a dátum (deň, mesiac a rok) a čas konania dražby (hodina, minúta, príp. sekunda). V NCRdr sa fakultatívne registrujú ďalšie údaje, a to druh dražby (dobrovoľná alebo nedobrovoľná), opakovanie dražby (prvá alebo opakovaná), najnižšie podanie (údaj v slovenských korunách), minimálne prihodenie (údaj v slovenských korunách), výška dražobnej zábezpeky (údaj v slovenských korunách), začiatok lehoty na zloženie dražobnej zábezpeky (deň, mesiac a rok), cena predmetu draž-

by (údaj v slovenských korunách), vydražiteľ (obchodné meno alebo názov alebo meno a priezvisko, sídlo alebo miesto podnikania alebo bydlisko, IČO alebo dátum narodenia), cena dosiahnutá vydražením (údaj v slovenských korunách) a údaj, že nebolo dosiahnuté minimálne podanie. V Zbierke listín dobrovoľných dražieb sa obligatórne uverejňujú taxatívne vymedzené listiny: oznámenie o dražbe, zmena v oznámení o dražbe, oznámenie o upustení od dražby, oznámenie o zmarení dražby, oznámenie o neplatnosti dražby, oznámenie o konaní opakovanej dražby, zápisnica o vykonaní dražby (uverejňuje sa v prípade, ak priebeh dražby neosvedčuje notár, notárska zápisnica sa neuverejňuje), oznámenie o výsledku dražby (uverejňuje sa v prípade, ak priebeh dražby osvedčuje notár). Iné listiny ako taxatívne vymenované, nemožno uverejniť.

Pred úkonom registrácie údajov a uverejnenia listín je notár povinný zistiť

podľa § 48 Notárskeho poriadku totožnosť žiadateľa, ak ho osobne nepozná, oprávnenie dražobníka (koncesovaná živnosť); to neplatí, ak je dražobníkom vyšší územný celok, resp. príslušný orgán štátnej správy,

či žiadosť dražobníka (ústna alebo písomná) obsahuje všetky zákonom ustanovené (obligatórne) údaje, či sa uverejňuje listina taxatívne vymedzená v zákone o dobrovoľných dražbách (inú listinu nemožno uverejniť) a v zákonnej lehote.

Ak by žiadosť dražobníka neobsahovala zákonom požadované (obligatórne) údaje, resp. ak by dražobník žiadal uverejniť inú listinu, ktorú nepozná zákon o dobrovoľných dražbách, alebo ak by ju dražobník chcel uverejniť v inej ako zákonom požadovanej lehote, t.j. jeho žiadosť by bola v rozpore so zákonom, je notár oprávnený v zmysle § 36 Notárskeho poriadku úkon odmietnuť. V opačnom prípade je povinný

úkon registrácie údajov a uverejnenia listín dražobníkovi vykonať.

Notár úkon registrácie údajov vykoná tak, že údaje obsiahnuté v žiadosti prepíše elektronicky do NCRdr prostredníctvom svojho technického (počítač) a programového (Notár) vybavenia. Na potvrdení o registrácii (verejná listina), ktoré vydá dražobníkovi, notár vyznačí spisovú značku registra N a registra dražieb NCRdr a opatrí ju odtlačkom úradnej pečiatky, vedľa ktorej sa podpíše. Úkon uverejnenia listín notár vykoná tak, že listinu (t.j. oznámenie) skopíruje, prepíše alebo zoskenuje elektronicky do NCRdr prostredníctvom svojho technického a programového vybavenia. Na rovnopise listiny (oznámenia), ktoré notár na žiadosť dražobníka uverejní v NCRdr, vyznačí spisovú značku registra N a NCRdr a odtlačí svoju podaciu pečiatku. Treba upozorniť, že v prípade, ak sa uverejňuje oznámenie o dražbe, pred uverejnením musí byť na ňom úradne osvedčený podpis navrhovateľa, pretože až vtedy je toto oznámenie perfektné a sú splnené zákonné predpoklady na jeho uverejnenie. Zaregistrované údaje v NCRdr nemožno dodatočne meniť. Z uverejnených listín možno meniť len oznámenie o dražbe, a to formou zmeny (dodatku) oznámenia o dražbe, avšak len v prípade, ak dôjde k zmene v rozsahu práv a záväzkov na predmete dražby viaznucich a s ním spojených alebo stavu, v ktorom sa predmet dražby nachádza. Dražobník je tento dodatok povinný uverejniť v NCRdr bez zbytočného odkladu potom, čo sa o zmenách dozvedel.

Všetky listiny možno v NCRdr uverejniť len v zákonom ustanovenej lehote. *Oznámenie o dražbe* je dražobník povinný uverejniť:

ak je predmetom dražby nehnuteľnosť, podnik, organizačná zložka alebo ak najnižšie podanie presiahne sumu 500 000 Sk, najmenej 30 dní pred otvorením dražby,

v ostatných prípadoch najmenej 15 dní pred otvorením dražby, ak predmet dražby podlieha skaze, v dražobníkom primerane skrátenej lehote. Zmenu v oznámení o dražbe je dražobník povinný uverejniť bez zbytočného odkladu potom, čo sa o zmenách dozvedel. Oznámenie o upustení od dražby je dražobník povinný uverejniť bez zbytočného odkladu od upustenia od dražby. Oznámenie o zmarení dražby je dražobník povinný uverejniť bez zbytočného odkladu od zmarenia dražby. Oznámenie o neplatnosti dražby je dražobník povinný uverejniť bez zbytočného odkladu od neplatnosti dražby. Oznámenie o konaní opakovanej dražby je dražobník povinný uverejniť najmenej desať dní pred otvorením dražby. Zápisnicu o vykonaní dražby a oznámenie o výsledku dražby je dražobník povinný uverejniť do piatich dní od konania dražby.

Notár za registráciu údajov a uverejnenie listín v NCRdr účtuje podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 31/1993 Z.z. o odmenách a náhradách notárov v znení neskorších predpisov a podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 423/2002 Z.z. o odmene Notárskej komore Slovenskej republiky tieto poplatky:

1. Za registráciu údajov a uverejnenie oznámenia o dražbe v NCRdr:

položka A 6 (zistenie totožnosti žiadateľa)..... 40 Sk,
 položka K 1 (registrácia a uverejnenie) 500 Sk,
 náhrada hotových výdavkov notára?Sk,
 náhrada za stratu času notára ? Sk,
 odmena a náhrada hotových výdavkov Centrálného informačného systému NK SR 250 Sk,
 spolu minimálne:790 Sk.

2. Za registráciu údajov a uverejnenie zmeny v oznámení o dražbe, oznámenia

o upustení od dražby, oznámenia o neplatnosti dražby, oznámenia o zmarení dražby, oznámenia o konaní opakovanej dražby, zápisnice o vykonaní dražby, oznámenia o výsledku dražby:

- položka A 6 (zistenie totožnosti žiadateľa).....40 Sk,
 položka K 2 (registrácia a uverejnenie) 300 Sk,
 náhrada hotových výdavkov notára?Sk,
 - náhrada za stratu času notára ? Sk,
 odmena a náhrada hotových výdavkov Centrálného informačného systému NK SR..... 130 Sk,
 spolu minimálne: 470 Sk.

JUDr. Jana Hreňová JUDr.
 Dominik Okenica

Zodpovednosť notára za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci

Úvod

Právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom patrí medzi základné práva garantované v Ústave Slovenskej republiky. Toto právo je zakotvené v či. 46 ods. 3 druhej hlavy - Základné práva a slobody, siedmeho oddielu -- Právo na súdnu a inú právnu ochranu, Ústavy SR: „Každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.“

Zákon č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným po-

stupom (ďalej len „pôvodný zákon o zodpovednosti za škodu“) nadobudol účinnosť 1. júla 1969. Zmeny spoločenských pomerov za obdobie od 1. júla 1969, najmä nový pohľad na zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú jeho orgánmi, ako aj jurisdikcia Európskeho súdu pre ľudské práva si vyžiadali rozsiahle legislatívne zmeny tejto právnej úpravy. Rovnako či. 71 Ústavy SR, tiež prijatie zákona č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) a zákona č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky vytvorili predpoklady na zakotvenie zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú orgánmi vyšších územných celkov pri výkone štátnej správy, ale aj zodpovednosť vyšších územných celkov za škodu spôsobenú ich orgánmi pri výkone samosprávnych funkcií rozhodnutím týchto orgánov alebo ich nesprávnym úradným postupom.

Pre Slovenskú republiku je podľa či. 7 ods. 5 Ústavy SR platný a záväzný aj Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5, 8 a 11 s Dodatkovým protokolom a protokolmi č. 2, 4, 6 a 7 uverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky ako oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb. (ďalej len „Dohovor“). Pre Českú a Slovenskú Federatívnu republiku Dohovor nadobudol platnosť 18. marca 1992. Protokol č. 7, ktorý v či. 3 upravuje odškodnenie v prípade justičného omylu, nadobudol pre Českú a Slovenskú Federatívnu republiku platnosť 1. júna 1992. Oznámením Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 102/1999 Z.z. bol uverejnený aj Protokol č. 11 k Dohovoru, ktorý upravuje fungovanie nového kontrolného mechanizmu pred štrasburskými orgánmi s cieľom zabezpečiť dodržiavanie záväzkov vyplývajúcich z Dohovoru a jeho protokolov. Pre

Slovenskú republiku nadobudol platnosť 1. novembra 1998.

1.1. Dôvody potreby vypracovania novej právnej úpravy

Už v čase prípravy legislatívneho zámeru nového zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (v druhej polovici roku 2001) predkladatelia prišli k záveru, že novelizácia vtedajšej platnej právnej úpravy, resp. vypracovanie nového zákona by neboli potrebné v prípade dobromyselnej a „kreatívnej“ interpretácie a aplikácie existujúcich právnych noriem vrátane vtedy platného zákona o zodpovednosti za škodu. Podľa ich názoru sa nedostatky pozitívnej právnej úpravy mohli prekonať jej kreatívnou interpretáciou v záujme veci. Najmä v prípadoch, keď štátny orgán alebo súd sám priznal prieťahy v konaní spôsobené protiprávnym alebo nesprávnym postupom orgánu štátu.

Podľa názoru vtedajšieho zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva, doc. JUDr. Petra Vršanského, vyjadreného v materiáli Stanovisko zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva k prieťahom v konaní, predkladanom v roku 2001 na rokovanie vlády Slovenskej republiky..... vo viacerých podkladoch za slaných súdmi sa uznáva, že naozaj vznikli prieťahy v konaní, ktoré nezavinil sťažovateľ ani právna zložitosť veci. Vyčkávať na to, že to isté potvrdí Ústavný súd Slovenskej republiky alebo dokonca Európsky súd pre ľudské práva, je rovnako zbytočné ako aj nevýhodné pre Slovenskú republiku. Vec by mohol efektívne vyriešiť dotknutý súd tým, že urýchli vybavenie veci a poskytne navrhovateľovi primerané zadostučinenie podľa okolností veci a zásad existujúceho precedenčného práva (tzv. čase law) Európskeho súdu pre ľudské práva“.

Na druhej strane, pôvodný zákon o zodpovednosti za škodu v mnohých smeroch

nebolo možné zosúladiť s požiadavkami praxe a s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva jednoduchými „kozmetickými“ úpravami či legislatívno-technickými spresneniami a odstránením obsolétnej terminológie. Počet zásahov, ktoré sa vyžadovali, bol taký veľký, že to spôsobovalo narušenie štruktúry a koncepcie celého pôvodného zákona o zodpovednosti za škodu. Niektoré zásadné a potrebné zmeny vtedy platnej právnej úpravy sa ani nedali dosiahnuť len novelizáciou, pretože pôvodný zákon o zodpovednosti za škodu nepokrýval požadovanú problematiku. Predovšetkým ustanovenia o zodpovednosti obcí a vyšších územných celkov za škodu spôsobenú ich orgánmi pri výkone samosprávnych funkcií nebolo možné do pôvodného zákona o zodpovednosti za škodu zapracovať novelou, pretože pôvodný zákon sa touto problematikou vôbec nezaoberal a takúto zodpovednosť nepoznal. Vzhľadom na faktickú neexistenciu či už územnej alebo záujmovej samosprávy v čase prijímania zákona o zodpovednosti za škodu, tento zákon upravoval len zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú súdmi, štátnymi orgánmi a orgánmi v priamej riadiacej pôsobnosti štátnych orgánov, prípadne orgánmi spoločenských organizácií pri výkone štátnej správy nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom.

Napokon aj vzhľadom na uvedené sa ako najvhodnejšie javilo vypracovať nový zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci.

1.2. Vývoj úvah o rozsahu zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci notárom

Pri príprave legislatívneho zámeru nového zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci sa prijala téza, že štát musí zodpovedať aj za škodu vzniknutú pri činnosti notára pri

výkone niektorých úloh podľa zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov, a to z dôvodu, že pri niektorých činnostiach ide o zákonom prenesený výkon štátnej moci na notárov. Veľká pozornosť sa pritom musela venovať najmä vymedzeniu, za aké činnosti notára bude vlastne štát zodpovedať. Základnou otázkou sa stalo, ktoré činnosti vykonávané notárom podľa Notárskeho poriadku možno považovať za výkon štátnej moci.

Východiskovým pre úvahy sa stalo ustanovenie § 9 ods. 1 Notárskeho poriadku, podľa ktorého štátny dohľad nad notárskou činnosťou podľa § 3 ods. 1 Notárskeho poriadku vykonáva minister spravodlivosti Slovenskej republiky. Z uvedeného ustanovenia sa potom odvodzovalo, že štát bude zodpovedať za všetku notársku činnosť podľa § 3 ods. 1 Notárskeho poriadku, ktorou sa rozumie:

- a) spisovanie a vydávanie listín o právnych úkonoch (§ 46 až 55),
- b) osvedčovanie právne významných skutočností (§ 56 až 64),
- c) konania vo veciach notárskych úschov (§ 65 až 73),
- d) úkony vo veciach notárskych centrálnych registrov (§ 73a až 73j).

Dôvodilo sa tým, že keďže nad týmito činnosťami vykonáva štátny dohľad minister spravodlivosti, ide o výkon štátnej moci, za ktorú nesie prvotnú zodpovednosť štát a až druhotne, v rámci regresného nároku, konkrétny notár, ktorý škodu svojou činnosťou spôsobil. O takomto rozsahu zodpovednosti štátu sa však viedli spory prakticky od prvého dňa, keď bola táto téza vyslovená, až do schválenia nového zákona o zodpovednosti za škodu. Nesporným zostávalo len to, že štát zodpovedá za škodu, ktorú notár spôsobil pri vykonávaní úkonov súdneho komisára podľa § 38 a § 175a až 175zd Občianskeho súdneho poriadku. V tomto prípade ide bez

akýchkoľvek pochybností o prenesený výkon súdnej moci zo súdu na notára v konkrétnom prípade, čo explicitne vyplýva z Občianskeho súdneho poriadku.

Napokon po medzirezortnom pripomienkovom konaní (v septembri 2001) v legislatívnom zámere nového zákona o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci zostalo len to, že štát bude zodpovedať za škodu, ktorá vznikne pri spisovaní a vydávaní listín o právnom úkone notárom, a za škodu, ktorú notár spôsobil pri vykonávaní úkonov súdneho komisára. Z dnešného pohľadu by, samozrejme, bolo potrebné zaradiť do tohto rozsahu aj zodpovednosť za úkony vo veciach notárskych centrálnych registrov, avšak v čase prípravy a predkladania legislatívneho zámeru táto notárska činnosť v Notárskom poriadku ešte nebola. Do § 3 ods. 1 Notárskeho poriadku sa doplnila až zákonom č. 526/2002 Z.z. s účinnosťou od 1. januára 2003.

Pri príprave a predkladaní nového zákona sa však predkladáte! vrátil k pôvodne navrhovanému rozsahu zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone notárskej činnosti a v § 4 ods. 1 písm. b) zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (ďalej len „nový zákon o zodpovednosti za škodu“) bola zakotvená zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú notárom pri výkone verejnej moci, teda, vychádzajúc z poznámky pod čiarou, zodpovednosť za všetku notársku činnosť uvedenú v § 3 ods. 1 Notárskeho poriadku a za vykonávanie úkonov súdneho komisára podľa § 38 a § 175a až 175zd Občianskeho súdneho poriadku.

V prípade Notárskej komory Slovenskej republiky sa uvažovalo aj o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone záujmovej samosprávy notárov. Napokon sa do nového zákona o zodpovednosti za škodu dostala ako „vyslovená“ právna úprava len zodpovednosť komory pri výkone štátnej

moci na úseku notárstva, a to ustanovením § 2 písm. b) bod 2 v spojení s § 3 ods. 1 nového zákona o zodpovednosti za škodu. Štát teda podľa názoru predkladateľov zodpovedá len za tú činnosť Notárskej komory Slovenskej republiky, ktorá jej bola zverená zákonom ako prenesený výkon štátnej správy. Orgánom oprávneným konať v mene štátu vo veci náhrady škody podľa § 4 ods. 1 písm. h) nového zákona o zodpovednosti za škodu je Notárska komora Slovenskej republiky. To však nič nemení na skutočnosti, že zodpovednosť za škodu znáša štát (§ 3 ods. 1 nového zákona o zodpovednosti za škodu).

Právna úprava zodpovednosti samosprávy (či už územnej alebo záujmovej, ale najmä tej druhej) v novom zákone o zodpovednosti za škodu však nie je celkom presná. Na jednej strane nový zákon v § 2 písm. b) bod 2 definuje ako orgán verejnej moci aj orgán záujmovej samosprávy, ktorému zákon zveril výkon verejnej moci, a v spojení s § 3 ods. 1 nového zákona o zodpovednosti za škodu zakotvuje zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci týmto orgánom. Na druhej strane nový zákon obsahuje osobitnú právnu úpravu len pre zodpovednosť územnej samosprávy pri výkone samosprávnych funkcií a záujmovú samosprávu ponecháva bokom. Zostáva teda otázkou, akým spôsobom je právne regulovaná zodpovednosť záujmovej samosprávy za škodu spôsobenú pri výkone samosprávnych funkcií. Pri absencii tejto právnej úpravy v novom zákone o zodpovednosti za škodu prichádza do úvahy len všeobecná zodpovednosť za škodu podľa § 420 a 420a Občianskeho zákonníka.

Pri inom výklade by totiž bolo možné dospieť k záveru, že keďže nový zákon o zodpovednosti za škodu osobitnú právnu úpravu pre záujmovú samosprávu pri výkone samosprávnych funkcií neobsahuje, štát by zodpovedal aj za škodu spôsobenú pri výkone týchto funkcií, čo by, samozrej-

me, bolo absurdné. Všetko sa odvíja od výkladu pojmu „verejná moc“, ktorý v novom zákone, ale ani v celej právnej úprave nie je nijako definovaný. Používa ho síce aj Ústava SR, ale bez bližšieho vysvetlenia, a v či. 2 ods. 1 definuje len pojem „štátna moc“.

Pojem verejná moc je nadradený pojmom výkonná moc, štátna správa a verejná správa. Tento pojem je najvšeobecnejší, pretože v sebe zahŕňa výkon moci orgánmi zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci, ako aj výkon moci prostredníctvom iných subjektov. Podľa uznesenia Ústavného súdu Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky z 9. júna 1992, sp. zn. I. ÚS 191/92, je verejnou mocou taká moc, ktorá autoritatívne rozhoduje o právach a povinnostiach subjektov, či už priamo alebo sprostredkované. Subjekt, o ktorého právach alebo povinnostiach rozhoduje orgán verejnej moci, nie je v rovnoprávnom postavení s týmto orgánom a obsah rozhodnutia tohto orgánu nezávisí od vôle subjektu. Verejnú moc vykonáva štát predovšetkým prostredníctvom orgánov zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci a za určitých podmienok ju môžu vykonávať aj prostredníctvom ďalších subjektov.

Jednoznačnú odpoveď na vymedzenie tohto pojmu nám nedáva ani teória štátu a práva, ktorá ponúka hneď niekoľko rôznorodo širokých vymedzení. Pojem „verejná moc“ tak naďalej zostáva veľkou neznámosťou a v slovenskej legislatíve spôsobí v budúcnosti ešte ne jeden problém.

1.3. Nový zákon o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci

Tak pôvodný zákon, ako aj nový zákon o zodpovednosti za škodu je založený na princípe absolútnej objektívnej zodpovednosti. Zodpovednosť je objektívna, t.j. bez ohľadu na to, či k škode došlo zavinením príslušného orgánu. Od tejto zodpovednosti sa nemožno vôbec oslobodiť. Tento

princíp je v súlade s požiadavkou, aby sa vo vzťahu k poškodenému napravili všetky porušenia zákona a ich prípadné dôsledky. Takto konštruovaná zodpovednosť má dve funkcie: reparačnú a preventívnu. Reparačná funkcia zodpovednosti má predovšetkým význam vo vzťahu k poškodenému, ale nemožno prehliadnúť jej preventívnu funkciu, ktorú nový zákon zdôrazňuje zakotvením povinnosti jednotlivých subjektov konajúcich v mene štátu požadovať regresom náhradu vynaložených prostriedkov od tých, ktorí svojím konaním škodu spôsobili.

V prípade zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci je dominantná reparačná funkcia zodpovednosti, ktorá má význam vo vzťahu k poškodenému, a má za úlohu napraviť porušenia zákona, ktoré mali za následok vznik škody. O preventívnej funkcii občiansko-právnej zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, ktorú nový zákon zdôrazňuje zakotvením povinnosti jednotlivých subjektov konajúcich v mene štátu alebo územnej samosprávy požadovať regresom náhradu vynaložených prostriedkov od tých, ktorí svojím konaním škodu spôsobili, možno hovoriť až ako o sekundárnej.

V snahe predísť pri aplikácii nového zákona problémom s výkladom a pochybnosťami v otázkach, kto je orgánom verejnej moci a čo všetko sa za výkon verejnej moci považuje, vymedzil sa na účely tohto zákona pojem výkon verejnej moci a orgán verejnej moci.

Za výkon verejnej moci sa považuje rozhodovanie a úradný postup orgánov verejnej moci o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb. Orgánom verejnej moci je na účely zákona štátny orgán a orgán územnej samosprávy, verejnoprávna inštitúcia, orgán záujmovej samosprávy, fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorým zákon zveril výkon verejnej moci.

V rámci časti venovanej zodpovednosti štátu zákon rozlišuje medzi zodpovednosťou za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, nezákonným zatknutím, zadržaním alebo iným pozbavením osobnej slobody, rozhodnutím o treste alebo ochrannom opatrení, alebo rozhodnutím o väzbe a nesprávnom úradným postupom.

1.3.1. Orgány konajúce v mene štátu

Keďže subjektom zodpovednosti je v tomto prípade štát, v rámci zákona sú zároveň určené orgány, ktoré budú oprávnené za štát v zodpovednostných vzťahoch vystupovať. Pri ich určovaní sa prihliadlo na vzťahy, ktoré vznikajú medzi rôznymi nositeľmi zodpovednosti, napríklad medzi štátom a územnými samosprávami. Zákonnodarca vychádzal aj z kompetenčného zákona, v rámci ktorého sú dané základné princípy delby kompetencií v rámci ústredných orgánov štátnej správy. Samostatne je upravené postavenie Najvyššieho kontrolného orgánu, Národnej banky Slovenska, Súdnej rady Slovenskej republiky a Národnej rady Slovenskej republiky. Rovnako nový zákon ustanovil, ktorý subjekt bude oprávnený konať v mene štátu, ak škodu spôsobil orgán verejnoprávnej inštitúcie, orgán záujmovej samosprávy alebo právnická osoba, ktorým zákon zveril rozhodovať o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických a právnických osôb v oblasti verejnej správy. V prípadoch, keď na základe kritérií ustanovených novým zákonom nebude možné určiť subjekt, ktorý je oprávnený konať v mene štátu, je zo zákona príslušné Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. Pomocou tejto úpravy sa vyriešia aj prípadné negatívne kompetenčné konflikty, t.j. prípady, keď ani jeden z orgánov sa nepovažuje za príslušný konať vo veci náhrady škody.

Tieto subjekty budú príslušné na konanie aj vo veciach predbežného prerokovania nároku a regresného nároku. V prípa-

de, ak bude nárok na náhradu škody uplatnený u nepríslušného subjektu, má tento subjekt povinnosť postúpiť žiadosť poškodeného príslušnému subjektu a upovedomiť o tom poškodeného. Účinky uplatnenia nároku pritom zostávajú zachované.

V zmysle § 4 ods. 1 písm. a) nového zákona Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky bude konať vo veciach náhrady škody, ktorá bola spôsobená orgánom verejnej moci, ak škoda vznikla v občianskom súdnom konaní alebo v trestnom konaní, alebo ak škodu spôsobil notár pri výkone verejnej moci.

Podľa § 38 ods. 1 a 3 Občianskeho súdneho poriadku súd poverí notára, aby ako súdny komisár prejednal dedičstvo a v prípadoch, keď sú splnené podmienky uvedené v § 175zca, vydal osvedčenie o dedičstve. Poverenie môže súd dodatočne meniť. Poverenie a zmena poverenia sú voči súdnemu komisárovi účinné, len čo mu ich súd oznámil. Úkony notára sa v tomto prípade považujú za úkony súdu. Ak teda notár ako súdny komisár spôsobí škodu, vo veci náhrady škody bude v mene štátu konať ministerstvo spravodlivosti. Obdobne v prípade činnosti notára podľa § 3 Notárskeho poriadku bude zodpovednosť za škodu niesť štát, pretože podľa § 2 Notárskeho poriadku je notár štátom určenou a splnomocnenou osobou vykonávať notársku činnosť a ďalšiu činnosť podľa Notárskeho poriadku, čiže všetka taká činnosť notára sa považuje za výkon verejnej moci.

Nový zákon priamo v § 4 ods. 3 ustanovil, že v prípadoch, ak bol nárok na náhradu škody uplatnený na orgáne, ktorý nie je príslušný vo veci konať podľa odsekov 1 a 2, je tento orgán povinný bezodkladne postúpiť žiadosť o náhradu škody príslušnému orgánu a upovedomiť o tom žiadateľa, pričom účinky uplatnenia nároku zostávajú zachované. V tejto súvislosti je na mieste otázka, či v prípade, ak je nárok na náhradu škody uplatnený priamo u nota-

ra, je notár povinný postúpiť žiadosť o náhradu škody Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky a či zostanú zachované účinky uplatneného nároku. Podľa nášho názoru nový zákon jednoznačne ustanovil subjekty, ktoré sú oprávnené konať za štát v prípade náhrady škody spôsobenej pri výkone verejnej moci, a z dikcie § 4 ods. 3 vyplýva, že nárok na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci musí byť uplatnený u niektorého zo subjektov uvedených v § 4 ods. 1 a 2. Preto v prípade, ak žiadateľ uplatnil svoj nárok u notára, nie je notár povinný bezodkladne postúpiť jeho žiadosť Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky.

1.3.2. *Rozsah zodpovednosti*

Vzhľadom na to, že k vydávaniu nezákonných rozhodnutí dochádza, resp. by malo dochádzať v rámci zákonom ustanovených procesných postupov, okruh poškodených sa vymedzuje predovšetkým na účastníkov konania, ktorým vznikla škoda. Zároveň nový zákon explicitne ustanovuje, že poškodeným môže byť aj osoba, s ktorou sa nekonalo ako s účastníkom konania, hoci ním byť mala. Tým sa aktívna legitimácia na podanie žaloby priznáva aj tým, ktorí boli kvôli procesnej chybe vylúčení z prejednávania veci. Kto sa považuje za účastníka konania v konkrétnej veci, sa bude skúmať podľa príslušných procesných predpisov.

Nový zákon však explicitne nedefinuje pojem „nezákonné rozhodnutie“. Ide predovšetkým o také rozhodnutie orgánu verejnej moci, ktoré je v rozpore s právnym poriadkom Slovenskej republiky alebo záväzkami Slovenskej republiky vyplývajúcimi z platnej medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, a toto rozhodnutie bolo z dôvodu nezákonnosti zrušené alebo zmenené príslušným orgánom. Rozhodnutie môže byť vydané najmä v občianskom súdnom konaní, v správnom konaní alebo v trestnom konaní.

V súvislosti s nárokom na náhradu škody bolo nevyhnutné v novom zákone upraviť aj podmienky, pri splnení ktorých možno uplatniť nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Nový zákon zakotvil tri základné podmienky:

nezákonnosť rozhodnutia, právoplatnosť rozhodnutia a vyčerpanie všetkých riadnych opravných prostriedkov, ktoré sa pre dané rozhodnutie pripúšťajú.

Nezákonnosť rozhodnutia nemožno a ani by nebolo účelné zisťovať v rámci konania o náhrade škody. Nezákonnosť rozhodnutia musí byť v čase prejednávania nároku o náhrade škody už konštatovaná príslušným orgánom, ktorý je podľa procesných predpisov oprávnený zrušiť nezákonné rozhodnutie pre jeho nezákonnosť. Zodpovednosť štátu je daná iba v prípade, ak poškodený využil všetky riadne opravné prostriedky na dosiahnutie nápravy, ktoré sa pre dané rozhodnutie pripúšťajú. Iná právna konštrukcia by viedla k obchádzaniu základného procesného inštitútu, ktorým riadne opravné prostriedky nepochybne sú. Poškodený teda musí využiť všetky riadne opravné prostriedky a urobiť všetko, čo je v jeho silách, aby škodu odvrátil.

Z tejto všeobecnej zásady sa však pripúšťa výnimka v troch prípadoch:

prvú výnimku tvoria prípady hodné osobitného zreteľa, kde trvanie na splnení podmienky vyčerpania riadnych opravných prostriedkov by bolo príliš tvrdé;

d ďalšou výnimkou, ktorú nový zákon ustanovil, je možnosť uplatniť nárok na náhradu škody v prípade, keď je rozhodnutie vykonateľné bez ohľadu na jeho právoplatnosť. V týchto prípadoch je nevyhnutné pripustiť možnosť, že k škode dôjde ešte skôr, ako sa rozhodnutie stane právoplatným; - poslednou výnimkou zo všeobecnej za-

sady je tzv. ničotné rozhodnutie, čiže také rozhodnutie, ktoré je vydané orgánom nad rámec jeho určených právomocí.

V rámci § 9 nový zákon rieši tie prípady vzniku škôd, ktoré vznikli inou ako rozhodovacou činnosťou. Rozhodovanie o náhrade škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom závisí od posúdenia príčinnej súvislosti medzi týmto postupom a vzniknutou škodou ako jedným z rozhodujúcich predpokladov na vznik škody. Ide teda o objasnenie príčin, ktoré viedli k určitému výsledku, a o starostlivé posúdenie všetkých príčinných súvislostí. Nesprávny úradný postup má značný význam aj pri vzniku škody účastníkovi konania v príčinnej súvislosti s priesťahmi v konaní. Nový zákon nedefinuje pojem „nesprávny úradný postup“; predovšetkým však ide o porušovanie povinností pri uskutočňovaní úkonov v konaní, najmä jeho nesprávne vykonanie alebo vykonanie bez splnenia zákonných podmienok. Nesprávnym úradným postupom je aj opomenutie urobiť úkon alebo vydať rozhodnutie v zákonom ustanovenej lehote. Aj nevydanie rozhodnutia je nesprávnym úradným postupom. Za nesprávny úradný postup možno považovať aj iné nekonanie príslušného orgánu, teda nevykonávanie úradného postupu, zbytočné priesťahy v konaní alebo iný nezákonný zásah do práv, právom chránených záujmov fyzických osôb a právnických osôb.

1.3.3. Predbežné prerokovanie nároku

V súvislosti s novým zákonom treba spomenúť aj inštitút predbežného prerokovania nároku podľa § 15 a 16 nového zákona. Zmyslom predbežného prerokovania nároku je využitie zákonných možností na to, aby k náprave narušených vzťahov došlo rokovaním medzi poškodenými a orgánmi oprávnenými konať za štát, resp. územnú samosprávu, a aby sa v týchto

prípadoch, pokiaľ možno, predišlo súdne-mu konaniu.

Z praxe súdov vyplýva, že poškodení sa s nárokom na náhradu škody spravidla obracajú na súd iba vtedy, ak príslušný orgán v zákonom ustanovenej lehote ich nárok celkom alebo sčasti neuspokojil. Iba výnimočne sa stáva, že bol podaný návrh na začatie konania bez predbežného prerokovania nároku, hoci je toto predbežné prerokovanie potrebné. Poškodený sa obracia na súd až vtedy, ak predbežné prerokovanie nároku nevedlo k uspokojeniu nároku na náhradu škody. Toto prerokovanie by malo prispieť k objasneniu veci a vytvoriť tak podmienky na uzavretie mimosúdnej dohody o uspokojení nároku. Iba vtedy, ak by sa účastníci nedohodli, malo by nasledovať súdne konanie. Predbežné prerokovanie nároku na náhradu škody je zákonom ustanovenou podmienkou, preto musí byť splnená, aby tento nárok mohol byť prejednaný v občianskom súdnom konaní. Ak poškodený uplatní nárok na súde bez predchádzajúceho predbežného prerokovania, súd nemôže návrh zamietnuť, ani bez ďalšieho konanie zastaviť, ale má poškodeného vyzvať na odstránenie nedostatku tejto podmienky s určením primeranej lehoty. V prípade, ak by napriek tomu nedošlo k odstráneniu nedostatku uvedenej podmienky, ktorý treba hodnotiť ako obdobu nedostatku procesnej podmienky, súd by mal postupovať podľa úpravy Občianskeho súdneho poriadku o zastavení konania.

Orgán príslušný na predbežné prerokovanie nároku neprejednáva nárok v rámci správneho konania a nevydáva o tom rozhodnutie, ale v ustanovenej lehote nárok buď uspokojí, alebo neuspokojí.

1.3.4. Regresná náhrada

Ako sme už spomenuli, princíp absolútnej objektívnej zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci má okrem reparačnej funkcie aj funkciu

preventívnu, ktorá je v novom zákone zdôraznená ustanoveniami o regresnej náhrade (§21 až 25).

Právo štátu na regresnú náhradu vznikne iba vtedy, ak bola škoda uhradená. Ak teda štát (Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky) uhradí škodu, ktorá bola spôsobená nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom notára pri výkone verejnej moci, v zmysle § 22 ods. 1 písm. c) nového zákona bude od notára požadovať regresnú náhradu v celej výške.

Nový zákon v § 22 ods. 1 písm. c) priamo ustanovuje: „Ak štát uhradí náhradu škody spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, požaduje regresnú náhradu v celej výške od fyzickej osoby, ktorá vydala nezákonné rozhodnutie alebo sa podieľala na nesprávnom úradnom postupe ako osoba na to oprávnená pri výkone verejnej moci, ktorá jej bola zverená zákonom¹⁰⁾.“ V poznámke pod čiarou k odkazu 10 je okrem iných uvedený ako príklad zákon Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov.

Na uvedené ustanovenie zákona nadväzuje § 40 Notárskeho poriadku, v zmysle ktorého notár zodpovedá za škodu tomu, komu ju spôsobil on alebo jeho zamestnanec v súvislosti s činnosťou podľa notárskeho poriadku, ak osobitný predpis neustanovuje inak. Osobitným predpisom je v tomto prípade práve nový zákon o zodpovednosti za škodu.

Ak teda dáme do súvislosti § 2 a 3 Notárskeho poriadku, v rámci ktorých je ustanovené, že notár je štátom určenou a splnomocnenou osobou vykonávať notársku činnosť a ďalšiu činnosť podľa tohto zákona (Notárskeho poriadku), a § 4 ods. 1 písm. a) zákona č. 514/2003 Z.z., potom ustanovenie § 40 Notárskeho poriadku stráca opodstatnenosť. Prijatím nového zákona o zodpovednosti za škodu nastala

situácia, že štát zodpovedá za všetku činnosť notára a až následne si od neho môže prostredníctvom regresnej náhrady vymáhať uhradenú škodu.

Nový zákon zároveň v § 22 ods. 3 ustanovil povinnosť fyzických osôb, voči ktorým si štát uplatňuje regresnú náhradu, po jej uhradení uplatniť voči zodpovedným zamestnancom nárok na náhradu škody podľa pracovnoprávných predpisov. Ak teda štát uhradil škodu za notára a vymohol si od neho regresnú náhradu, a škoda bola spôsobená činnosťou zamestnanca notára, je notár povinný túto náhradu vymáhať od tohto zamestnanca.

2.1. Niekoľko úvah o disciplinárnej a trestnej zodpovednosti notára

Notár, ktorý pri výkone verejnej moci spôsobil škodu, nesie okrem povinnosti na regresnú úhradu voči štátu i disciplinárnu a trestnoprávnu zodpovednosť. Notárovi, ktorý porušil povinnosti vyplývajúce z jeho notárskeho úradu alebo sa správa spôsobom uvedeným v § 90 Notárskeho poriadku, možno uložiť poriadkové opatrenie podľa § 90 Notárskeho poriadku. Vo vzťahu k notárom je zachovaná aj ich disciplinárna zodpovednosť podľa § 92 až 94 Notárskeho poriadku. Samozrejme, notár nesie aj úplnú trestnoprávnu zodpovednosť za konanie, ktorým sa dopustil trestného činu.

Vo všeobecnosti subjekty, ktoré škodu spôsobili, nesú plnú trestnoprávnu zodpovednosť za konanie, ktoré napĺňa znaky skutkovej podstaty určitého trestného činu (napr. prijímanie úplatku a inej nenáležitej výhody podľa § 160 až 160c Trestného zákona, nepriama korupcia podľa § 162 Trestného zákona, niektoré formy trestnej súčinnosti podľa tretej hlavy štvrtého oddielu osobitnej časti Trestného zákona).

V tejto súvislosti si dovoľíme jednu odvážnu úvahu: V ustanoveniach nového zákona o zodpovednosti za škodu štát prebe-

rá na seba zodpovednosť za škodu spôsobenú pri činnosti notára vykonávanú podľa § 3 ods. 1 Notárskeho poriadku a vykonávanie úkonov súdneho komisára podľa § 38 a § 175a až 175zd Občianskeho súdneho poriadku, čím uznáva, a zákonne zakotvuje, že tieto činnosti sú výkonom verejnej moci (resp. štátnej moci ako jej zložky). Vyplýva to najmä z ustanovenia § 3 ods. 1 nového zákona o zodpovednosti za škodu, podľa ktorého štát zodpovedá len za škodu, ktorá bola spôsobená orgánmi verejnej moci (okrem tretej časti zákona - zodpovednosť územnej samosprávy), pri výkone verejnej moci spôsobom uvedeným v písmenách a) až d) uvedeného ustanovenia nového zákona, ale aj z ustanovenia § 4 ods. 1 písm. a) bod 2 a § 22 ods. 1 písm. c) nového zákona o zodpovednosti za škodu. Z uvedeného podľa nášho názoru vyplýva, že notára pri výkone týchto činností možno považovať za verejného činiteľa, hoci § 89 ods. 9 Trestného zákona to explicitne neustanovuje. Notár sa teda pri výkone týchto činností a úkonov môže dopustiť napríklad trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 Trestného zákona alebo trestného činu marenia úlohy verejného činiteľa z nedbanlivosti podľa § 159 Trestného zákona. V prípade takéhoto výkladu môže byť notár stíhaný ako špeciálny subjekt podľa tých kvalifikovaných skutkových podstatí trestných činov, ktoré vyžadujú osobitnú vlastnosť, spôsobilosť alebo postavenie páchatela, resp. spolupáchatela (§ 90 ods. 1 Trestného zákona).

Aj tretia osoba sa pri takomto výklade môže dopustiť trestného činu útoku na verejného činiteľa podľa § 155 a 156 Trestného zákona v prípade, ak tento čin spácha v úmysle pôsobiť na výkon právomoci notára, alebo pre výkon jeho právomoci na notárovi alebo inej osobe.

Samozrejme, uvedený výklad je do značnej miery diskutabilný a nemá silnejšiu oporu v platnej právnej úprave, ale

podľa nášho názoru predkladáte! rekodifikovaných trestných kódexov by sa mal vysporiadať aj s týmto skrytým rozporom dvoch zákonov.

Ak totiž notár vykonáva verejnú moc, pri ktorej za škodu zodpovedá štát, je podľa nášho názoru verejným činiteľom a podľa toho treba k nemu pristupovať aj z hľadiska jeho trestnej zodpovednosti. Ak to tak nie je, z nového zákona o zodpovednosti za škodu by mali vypadnúť minimálne konania vo veciach notárskych úschov a osvedčovanie právne významných skutočností ako činnosti, pri ktorých nesie zodpovednosť za škodu štát. Tak to bolo pôvodne po schválení legislatívneho zámeru nového zákona, o zodpovednosti za škodu.

Tieto úvahy však už prekračujú rámec témy tohto článku, a preto ich nebudeme ďalej rozvíjať.

Magdaléna Valušová

Nestrannosť notára

Dejinným základom a koreňom slovenského práva a právnej kultúry je európsky (kontinentálny) typ práva a právnej kultúry charakterizovaný písaným právom. Je úplným opakom anglo-amerického práva, ktoré je charakteristické nepísaným právom tvoreným súdnymi precedensmi. Aj keď slovenská právna kultúra mala pôvodnú vývojovú líniu za štyridsať rokov socialistického vývoja prerušenú právnou kultúrou socialistickou (sovietskou), v súčasnosti, posledných desať rokov sa vracia k pôvodným civilizačným východiskám a koreňom

JUDr. Magdaléna VALUŠOVÁ, notárka v Rimavskej Sobotě; delegátka NK SR pri Komisii pre záležitosti Európy (CAE/UINL).

práva európskeho (kontinentálneho) typu. Tento proces je umocnený prijatím Slovenska do Európskej únie, do spoločenstva štátov, kde je vzácnosťou právny systém, ktorý by nebol poznamenaný vývojom a vplyvom rímskeho práva. Všetky európske zákonodarstva boli vystavené vplyvu rímskeho práva, ktorému sa nevyhlo ani Anglicko. Rímskoprávnu vzdelanosť sem priniesli talianski učitelia práva i študenti, ktorí nemali žiadne jazykové problémy so štúdiom na talianskych univerzitách. Všade sa totiž prednášalo latinsky.

Originálnym prínosom do európskeho (kontinentálneho) typu práva bolo kresťanstvo, ktoré prenieslo do rímskeho práva celkové umravnienie a humanizáciu spoločenského života.

Naopak, zmenou a násilným pretrhnutím tohto vývoja a politického systému, zavedením právnej kultúry špecifickej - socialistickej (sovietskej) došlo k závažným zmenám negatívneho charakteru. Treba poznamenať, že hlavným prameňom socialistického práva bolo obyčajové právo, nepísané právo a práve to umožnilo rýchlu adaptáciu nedemokratického, diktátorského typu práva a jeho zavedenie do spoločenského života. Socialistická právna kultúra zároveň zavrholá všetky zásady mravnosti a humanity, ktoré hlásalo kresťanstvo.

Vo vývoji notárstva na Slovensku sú spoločné prvky s českými krajinami, s Českou republikou v časovom období od roku 1918 až do roku 1993, keďže patrilo do spoločného štátu Čechov a Slovákov - do Československej republiky.

V čase vzniku Československej republiky právne normy, ktoré upravovali notárstvo v Čechách a na Slovensku, boli rozdielne. V Čechách platil rakúsky notársky poriadok č. 71/1871 a na Slovensku zákonný článok XXXTV z roku 1874 v znení zákonného článku VII z roku 1866. Prvá republika - Československá republika notárstvo prevzala vo forme, ako bolo upravené v Rakúsko-Uhorsku koncom tretieho

štvrtstoročia minulého storočia. Notárstvo bolo vo svojej podstate slobodným povolaním s určitými prvkami oficiality (spisovanie verejných listín, overovanie, osvedčovanie) a s funkciou pomocného štátneho orgánu (súdny komisariát). Konanie, ktoré notári vykonávali ako pomocný orgán súdu, ako súdni komisári, uhrádzali účastníci konania, a nie štát.

V tom čase platil pre notárov „*numerus clausus*“ a počet a sídla notárov boli pevne určené ministerstvom spravodlivosti. Notárov vymenúval minister spravodlivosti, ktorý mal tiež najvyšší dozor nad výkonom notárstva. Na nižšej úrovni dozor v agende súdneho komisariátu zabezpečovali krajské sudy a v iných úsekoch notárskej činnosti autonómne notárske orgány - notárske komory. V roku 1948 došlo k zmene politického režimu a spoločenského systému v oboch štátoch, ktoré boli zjednotené v Československej republike. Prvou snahou zmeny politického režimu bol zánik notárstva a rozdelenie jeho kompetencií medzi sudy a advokáciu. Od tohto postupu sa napokon upustilo z veľmi pragmatického dôvodu. Novovzniknuté štátne notárstvo mali zabezpečovať „*iné úlohy*“ výkonu štátnej moci. O zrušení notárstva sa uvažovalo už v prvom období sovietskeho štátu (koncom roku 1918 ľudový komisariát pre justíciu v Sovietskom zväze odporučil zrušenie notárstva a koncom roku 1917 a začiatkom roku 1918 boli vydané známe dekréty „*o pôde*“ 8. novembra 1917, „*o prehlásení práv pracujúceho a vykorisťovaného ľudu*“ 26. januára 1918, „*o socializácii pôdy*“ 9. februára 1918 a „*o zrušení dedičského práva*“ 27. apríla 1918), pričom bolo rozhodnuté, že notársku činnosť by vykonávali miestne ľudové soviety alebo ľudové sudy. Dôvodom na nerealizáciu týchto snáh bol hospodársky vývoj. Išlo o potrebu podriaďiť notárstvo ako stále stabilný nestranný prvok v rámci síce nedemokratického právneho systému, ale disponujúceho dosta-

točným potenciálom právneho vzdelania, svedomitosti a charakteru, podmienkam ekonomickým a politickým.

V historickom vývoji je zaujímavé pozorovať vo vývoji aj nedemokratických vzťahov práve notárstvo, ktoré zabezpečuje stále na princípoch rímskeho práva a kresťanstva určitú stabilitu právnych vzťahov - najmä občianskoprávných vzťahov.

Aj Sovietsky zväz potreboval v tom období zabezpečiť stabilitu vývoja občianskoprávných vzťahov a vydal zásadné ustanovenie nariadením zo 4. mája 1926 „O základných princípoch organizácie štátneho notárstva“.

Po odmietnutí nihilistických tendencií, ktoré by viedli k zrušeniu notárstva, prišiel vtedajší nastupujúci socialistický režim k novej úprave notárstva zákonom č. 201/1949 Zb. Notárstvo prestalo byť slobodným povoláním a de facto bolo znárodnené. Zrušili sa notárske komory ako samosprávny orgán a bol vydaný Občiansky zákonník č. 141/1950 Zb. a Občiansky súdny poriadok č. 142/1950 Zb. Obidve právne normy sú kodifikáciou sovietskeho socialistického občianskeho práva, kde v dôvodovej správe v odvolávaní sa na zákon o zľudovení súdnictva nieje ani zmienka o notároch a zrušuje sa aj rozdelenie na sporové a nesporné konanie. Dominantným prvkom a základným princípom, o ktorý sa opierala osnova socialistického občianskeho práva, bola tzv. zásada materiálnej pravdy uskutočňovaná súdmi a prokuratúrou v socialistickej zákonnosti. Dispozičná voľnosť účastníkov konania bola len fiktívna. Sudcovia a prokurátori boli riadení nedemokratickým socialistickým režimom, v ktorom platila vedúca úloha jednej strany komunistickej strany. Uprednostňovaní, pokiaľ ide o vymenovanie za sudcov a prokurátorov, boli členovia strany a skôr či neskôr sa všetci sudcovia a prokurátori museli stať členmi komunistickej strany. Rovnako to platilo aj pre notárov a všetkých zamestnancov štátnej sprá-

vy. Advokáti mali v orgánoch štátnej správy špecifické postavenie, a to z dôvodu fiktívnej deklarácie dispozičnej voľnosti účastníkov konania. Vedúci advokátskych kancelárií však tiež museli byť členmi komunistickej strany. Tým, že pluralita strán v socialistickej spoločnosti bola len fiktívna a platil princíp vedúcej úlohy jednej strany, ktorej členmi sa stal každý, kto zastával určité vedúce postavenie pri výkone štátnej moci a správy, bol de facto úplne zrušený princíp nestrannosti a nezávislosti. Notárstvo bolo do systému justície začlenené zákonom č. 201/1949 Zb. tak, že zjednotilo inštitút notárstva v rámci Československej socialistickej republiky (ďalej len „ČSSR“). Zákon zrušil notárske komory ako samosprávne orgány a zabezpečil ich trvalé napojenie na justičné orgány. Z organizačnej stránky boli v obvodoch okresných súdov zriadené „štátne notárstva“ a notárstvo bolo štátnym úradom. Notári a zamestnanci notárov sa stali štátnymi zamestnancami. Bol vydaný zákon č. 116/1951 Zb. a rozoznával tri okruhy pôsobnosti štátneho notárstva. Bola to činnosť vo vlastnom okruhu pôsobnosti (predovšetkým spisovanie notárskych listín o právnych úkonoch), činnosť z poverenia súdu (rozhodovanie o dedičstve, o registrácii zmlúv o prevode nehnuteľnosti a pod.) a činnosť na žiadosť strán. Keďže notárstvo sa v tejto forme pre záujmy režimu osvedčilo, došlo k jeho ďalšej právnej úprave zákonom č. 52/1954, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1955. Týmto zákonom došlo k zrušeniu činnosti z poverenia súdu a dvojkoľajnosť systému bola odstránená tým, že určitá agenda, predovšetkým dedičská, bola odovzdaná priamo do kompetencie štátneho notárstva. Z organizačnej stránky bol dozor nad štátnym notárstvom odovzdaný krajskému súdu. Fiškálna zmena nastala zákonom č. 26/1957 Zb., ktorý nadobudol platnosť 1. júla 1957, a všetky poplatky (darovacie, dedičské, prevodné a úkonové) preniesol do kompetencie štátneho notárstva a označil

ich ako notárske poplatky. Aj toto označenie bolo z hľadiska psychologického a vytvorenia negatívneho právneho vedomia zamerané na likvidáciu notárstva latinského typu, slobodného notárstva. Štát preniesol vyrubenie dane a poplatkov do kompetencie notárov. Delegoval právomoc fiškálnu, danú štátu, štátnemu úradníkovi - štátnemu notárovi. Notár sa stal fiškálnym úradníkom štátu. V tejto forme bol notár výrazne stranný, a nie nestranný. Dodnes majú problémy najmä vekovo starší občania štátu s rozlišovaním tejto pôsobnosti. Notár sa spája s funkciou štátneho úradníka, ktorý od nich chce poplatky - dane.

Organizácia a činnosť štátneho notárstva a konanie pred ním bolo upravené zákonom č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom (notársky poriadok). Tento právny predpis, ale ani súvisiace právne predpisy vrátane ústavy neobsahovali ustanovenia o tom, či štátne notárstvo má pri výkone činnosti nezávislé postavenie obdobné právnomu postaveniu súdov, prípadne, či jeho nezávislé postavenie sa vzťahuje na výkon celej činnosti, alebo len na jej časť. V určitej časti činnosti, ktorá bola zverená štátnym notárom na základe týchto právnych predpisov, pôvodne rozhodovali súdy. Prenesenie právomoci súdov do činnosti štátnych notárstiev znamenalo aj prenesenie všetkých právomocí vrátane nezávislosti a nestrannosti v rozhodovaní súdov do kompetencie štátnych notárov. V tom čase od 1. apríla 1964 do roku 1990 boli štátnemu notárstvu zverené tieto činnosti:

1. rozhodovacia činnosť vrátane poplatkovej činnosti
2. ostatná činnosť
 - a) úschova listín a peňazí,
 - b) listinná činnosť zahŕňajúca aj osvedčovaciu a overovaciu činnosť,
 - c) poradenská činnosť,
 - d) správa pozemkových a železničných kníh a spolupôsobenie pri evidencii nehnuteľností.

- Ad 1): Do rozhodovacej činnosti patrilo
- konanie o dedičstve,
 - konanie o umorovaní listín,
 - konanie o registrácii zmlúv,
 - súdom nariadený výkon rozhodnutia predajom nehnuteľnosti,
 - konanie o notárskych poplatkoch,
 - konanie o úschovách.

Pri všetkých činnostiach platil fiktívny princíp nestrannosti a nezávislosti odvodený od súdov, keďže štátne notárstvo bolo súčasťou sústavy justičných orgánov a štátnej správy.

Závažná zmena nastala po zrušení Ústavy ČSSR, ČSFR po novembri 1989. Významným medzníkom bolo prijatie Deklarácie Slovenskej národnej rady o zvrchovanosti Slovenskej republiky 17. júla 1992 a Ústavy Slovenskej republiky 1. septembra 1992. Právna úprava nestrannosti po zmene spoločensko-politického systému v novembri 1989 a štátoprávneho usporiadania princíp nestrannosti odvodzuje v siedmom oddiele v či. 46 ods. 1 Ústavy SR nasledujúco: „Každý sa môže domáhať práva na nezávislom a nestrannom súde.“ Nestrannosť a nezávislosť súdu zaručená ústavou sa interpretuje rôzne.

Sudcovská nezávislosť podľa Ústavy SR je osobitne upravená v druhom oddiele v či. 141 ods. 1 a či. 145a nasledujúco: „V Slovenskej republike vykonávajú súdnictvo nezávislé a nestranné súdy. Ak je vymenovaný sudca členom politickej strany alebo politického hnutia, je povinný vzdať sa členstva v nich ešte pred zložením sľubu. Sudca vykonáva funkciu ako svoje povolanie. Výkon funkcie sudcu je nezlučiteľný s funkciou v inom orgáne verejnej moci, so štátnozamestnaneckým pomerom, s pracovným pomerom, s obdobným pracovným vzťahom, s podnikateľskou činnosťou, s členstvom v riadiacom alebo kontrolnom orgáne právnickej osoby, ktorá vykonáva podnikateľskú činnosť, ani s inou hospodárskou alebo zárobkovou

činnosťou okrem správy vlastného majetku, vedeckej, pedagogickej, literárnej alebo umeleckej činnosti a členstva v Súdnej rade Slovenskej republiky. "

Zásady sudcovskej etiky sú obsiahnuté v dohode o zásadách sudcovskej etiky uzavretej medzi Radou sudcov Slovenskej republiky a ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky podľa ustanovenia § 26 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z.z. v Bratislave 4. októbra 2001.

V zmysle týchto zásad je nestrannosť upravená osobitne v článku II, kde sú upravené povinnosti pri výkone funkcie sudcu takto:

1. Sudca má byť pri prezentovaní svojich názorov na verejnosti zdržanlivý, aby nevyvolal podozrenie, že ovplyvňujú nezávislosť a nestrannosť jeho rozhodovania.

2. Povinnosťou sudcu je sústavne si dopĺňať svoje odborné znalosti, rozširovať si všeobecný rozhľad, a tým si udržiavať vysokú úroveň odbornej spôsobilosti.

3. Sudca sa má vyhýbať zbytočnej a neprimeranej publicite.

4. Sudca sa má zdržať komentovania súdnych prípadov na verejnosti, nesmie svoje rozhodnutia prejedukovať. Rovnako vyžaduje takéto správanie od zamestnancov súdu, ktorých riadi a kontroluje.

5. Ak sudca v záujme informovania verejnosti poskytne stručné vyhlásenie o rozhodnutej veci, dbá na zachovanie dobrej miery.

6. Sudca sa správa trpezlivo, dôstojne a zdvorilo k osobám zúčastneným na konaní aj ku všetkým ďalším osobám, s ktorými z titulu svojej funkcie prichádza do styku, a rešpektuje ich osobnosť.

7. Sudca sa usiluje o to, aby každé jeho rozhodnutie bolo vecne správne a zákonné a jeho odôvodnenie zrozumiteľné a presvedčivé.

Nestrannosť a nezávislosť notára je osobitne upravená v zákone Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok)

(ďalej len „NP“) v § 4 ods. 2 takto: „Pri výkone svojej činnosti postupuje notár nestranne a nezávisle. Je viazaný len ústavou, zákonmi a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi vydanými na ich vykonanie“.

V § 6 NP sa ustanovuje: „Výkon notárskej činnosti je nezlučiteľný s podnikaním ani s inou zárobkovou činnosťou okrem správy vlastného majetku a majetku maloletých detí notára, vedeckej, publikačnej, pedagogickej, tlmočnickej a umeleckej činnosti. Notár nemôže vykonávať znaleckú činnosť vo veciach, v ktorých pôsobí ako súdny komisár.“

V § 37 ods. 1 NP je princíp nestrannosti a nezávislosti upravený zákazom: „Notár nesmie spisovať a vydávať verejné listiny vo veciach, v ktorých je účastníkom on alebo jemu blízka osoba (odkaz v poznámke pod čiarou je na § 116 Občianskeho zákonníka, kde sa ustanovuje, že blízkou osobou je príbuzný v priamom rade, súrodenc a manžel). To isté platí v prípadoch, ak by úkon priniesol prospech notárovi alebo jemu blízkej osobe. Listina, pri vyhotovení ktorej nepostupoval notár v súlade s týmto ustanovením, nieje verejnou listinou.“

V Organizačnom poriadku NK SR, ktorý bol schválený a nadobudol účinnosť 6. januára 1993, sa v či. I v § 1 až 5 uvádza:

Notár je nezávislým nositeľom verejného úradu ustanovený štátom, aby vykonával činnosť v rozsahu ustanovenom zákonom.

Notár nesmie zastávať funkciu člena predstavenstva, riaditeľa, prokuristu a nesmie byť členom takého podniku, ktorého činnosťou je celkom alebo sčasti poskytovanie právnej pomoci. Notár nesmie byť členom inej profesijnej komory.

V záujme zachovania povinnosti mlčanlivosti notára musí notár v prípade domovej prehliadky vykonávanej v jeho byte alebo kancelárii žiadať, aby sa jej zúčastnil zástupca Notárskej komory Slovenskej republiky (ďalej len „komora“).

V súvislosti s výkonom povolania notár nesmie utajeným spôsobom vyhotoviť zvukový alebo obrazový záznam o rozhovore s klientom alebo inou osobou.

Povinnosť mlčanlivosti musí byť obsiahnutá aj v pracovnej zmluve zamestnanca notára. Porušenie povinnosti mlčanlivosti sa považuje za hrubé porušenie pracovnej disciplíny podľa Zákonníka práce.

Inštitút nestrannosti a nezávislosti notára najpodrobnejšie upravuje Etický kódex notára, ktorý bol schválený Konferenciou notárov Notárskej komory SR 5. októbra 2000, a to v či. 5 Nestrannosť notára takto:

1. Notár má konať ako nezainteresovaný, otvorený a čestný poradca svojich klientov. Žiadneho z nich nesmie zvýhodňovať ani diskriminovať vzhľadom na jeho rasu, pohlavie, vek, majetkové pomery, náboženské či politické presvedčenie.

2. Notár má ignorovať každú intervenciu zo strany tretích osôb, ktorá by ho mohla ovplyvniť v neprospech klienta.

3. Notár rešpektuje princíp rovnosti účastníkov aj pri realizácii poučovacej povinnosti.

4. Počas osvedčovania právne významnej skutočnosti notár nesmie zasahovať do deja, ani poskytovať právne rady.

5. Notár nesmie spisovať a vydávať verejné listiny vo veciach, v ktorých je účastníkom on alebo jemu blízka osoba. To isté platí v prípadoch, ak by úkon priniesol prospech notárovi alebo jemu blízkej osobe.

6. Listina, pri vyhotovovaní ktorej notár nepostupoval v súlade s ustanovením odseku 5, nieje verejnou listinou.

Článok 6 Nezávislosť notára ustanovuje: 1.

Notár si musí po celý čas svojho mandátu zachovať profesionálnu nezávislosť a nezainteresovanosť a na tento účel vylúčiť každú situáciu, v ktorej by mohlo dôjsť ku konfliktu záujmov. Na tento účel: okrem bežných výdavkov nesmie platiť za

klienta, či dávať za neho preddavok, nesmie radiť klientovi, aby investoval do korporácie (spoločnosti), podniku či

iného zariadenia, na ktorých je sám priamo či nepriamo osobne zainteresovaný a kde sa podieľa na rozhodovaní.

2. Ak dôjde ku konfliktu záujmov notára a klienta či viacerých klientov jedného notára, musí o ňom klientov informovať, upozorniť ich na možné dôsledky konfliktu a pokračovať v práci len s ich súhlasom.

3. S nezávislým výkonom profesie notára je nezlučiteľné vykonávanie akejkolvek zárobkovej činnosti okrem správy vlastného majetku, vedeckej, pedagogickej, tlmočnickej, znaleckej a umeleckej činnosti.

Nestrannosť je subjektívnou kategóriou a nemožno ju zabezpečiť, ak osoba notára je v danej veci zainteresovaná, preto osobitný dôraz sa kladie aj na výkon nestrannosti u notára a Notárska komora ju aj pri kontrolách notárskych úradov osobitne sleduje. Počas existencie slobodného notárstva zatiaľ neboli zistené porušenia v tejto oblasti a ani sťažnosti občanov nenaznačujú stratu verejnej dôvery v notára z dôvodu zaujatosti. Nestrannosť je zárukou rovnoprávnosti a rovnosti strán pred notárom aj v zmluvnom práve. Preto ťažko možno pochopiť snahu v európskom zmluvnom práve o zavedenie zmlúv na báze vzorových tlačív.

V slovenskej legislatíve sa nestrannosť pri výkone jednotlivých oblastí práva málo požaduje a využíva. Napríklad v oblasti rodinného práva sa v slovenskej legislatíve nepožaduje v praxi súčinnosť notára ako sprostredkovateľa, tzv. manželské zmluvy, ktoré by obsahovali aj prvok zúženia rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, sa v praxi vyskytujú málo alebo vôbec.

Ani v prípadoch mimosúdneho riešenia sporu manželov po rozvode súdy nepostupujú tak, že by účastníkov konania odkázali na notára. Naša legislatíva v rodinnom práve nepozná odkaz na nesporové konanie pred notárom. Naopak, v oblasti dedičského práva je prostredníctvom inštitútu súdneho komisariátu daná účastníkom

najskôr možnosť vyriešiť možné spory v nesporovom konaní pred súdnym komisiárom, ktorým je notár z poverenia súdu. Len veľmi málo prípadov sa končí vyporiadáním dedičstva alebo je predmetom sporu v súdnom konaní.

V oblasti záväzkového práva sa legislatíva špeciálne nezameriava na obmedzenie zneužitia zmlúv. V tomto zmysle neboli formulované žiadne špeciálne preventívne opatrenia.

Notár zohráva dôležitú úlohu, pokiaľ ide o preventívnu činnosť týkajúcu sa obmedzenia zneužitia zmlúv, najmä svojou právno-poradenskou činnosťou, ktorú realizuje vždy pred vykonaním právneho úkonu. Ďalšie úkony zamedzujúce právnej neistote a zneužitiu v zmluvných vzťahoch vykonáva v rámci osvedčovanej činnosti.

Pokiaľ ide o nestrannosť úkonov notára vo vzťahu k veľkým ekonomickým subjektom, táto nestrannosť je zaručená aj ekonomickou nezávislosťou a prísny dodržiavaním práva, etických pravidiel, ktoré sú kontrolované notárskou komorou uskutočňovaním pravidelných kontrol a dôsledným uplatňovaním disciplinárnych opatrení obsiahnutých v disciplinárnom poriadku NK SR, ktorý bol schválený a nadobudol účinnosť 6. januára 1993.

Snahy o multidisciplinárnosť nie sú pre klientov výhodné, keďže práve právno-poradenská činnosť a nestrannosť notára zabezpečuje kvalitu výkonu práva a ochranu záujmov občana. Absencia týchto atribútov v multidisciplinárnom systéme práva odkazuje občana bez ochrany na voľné pôsobenie trhových ekonomických zákonov, kde sociálny aspekt úplne chýba. Výkon verejnej moci nemožno uskutočňovať bez objektivity a táto objektivita je zabezpečovaná rovnováhou poskytovanej právnej služby. V záujme lepšej objektivity má klient právo na právnu pomoc a právneho poradcu, medzi ktorého právnymi radami si môže voľne vybrať tú najlepšiu možnosť, ktorá mu vyhovuje. Nestrannosť notárov je

z tohto pohľadu nezastupiteľná, keďže multidisciplinárnosť v konečnom dôsledku práve toto nepozná, lebo výrazne uprednostňuje len jednu stranu a jej záujmy.

Na záver možno konštatovať, že právny systém v Slovenskej republike v súčasnej podobe málo využíva garancie zmluvných vzťahov poskytovaných notármi a aj od zaužívaných garancií v právnej praxi nastáva značný odklon. Dominantnú úlohu v tejto snahe zohráva úsilie niektorých záujmových skupín, ktoré sa snažia presadiť predovšetkým súdne riešenie sporov a v pripravovaných zákonoch eliminovať dôraz na preventívne opatrenia.

Úsilie notárskej komory zvrátiť tento negatívny vývoj sa stretáva so značným nepochopením a verejnosť je pasívna. Pasivita verejnosti je daná súčasnými ekonomickými podmienkami a sústredením sa na sociálne problémy v spoločnosti.

Východiskom z tejto situácie je väčší dôraz v začlenení do európskych právnych štruktúr a väčší dôraz a tlak zo strany vyspelých európskych štátov pri prebudovaní právneho systému v reformných štátoch a novoprijatých štátoch Európskej únie podľa ich vzoru, kde notárstvo má svoje nezastupiteľné postavenie.

Zuzana Grófiková

Kodifikácia, europeizácia a harmonizácia súkromného práva Medzinárodná vedecká konferencia VIII. Lubyho právnických dní

Kodifikácia, europeizácia a harmonizácia súkromného práva v Európe bola témou medzinárodnej vedeckej konferencie VIII. Lubyho právnických dní. Konali sa

JUDr. Zuzana GRÓFIKOVÁ, notárka v Bratislave II.

ako ostatne na Smolenickom zámku 16. a 17. septembra tohto roku. Organizátorom bola ako posledné roky Právnická fakulta Trnavskej univerzity spolu s Nadáciou Štefana Lubyho. Odbornú garanciu medzinárodnej konferencie prevzali a vykonali prof. JUDr. Ján Lazár, DrSc., prof. JUDr. Peter Blaho, CSc. a prof. JUDr. Ján Švidroň, CSc., profesori Právnickej fakulty Trnavskej univerzity.

Konferencie sa zúčastnilo nemálo univerzitných kapacít v oblasti súkromného práva. Podľa slov organizátorov týchto vedeckých konferencií tohtoročné Lubyho právnické dni patrili k najkvalitnejším, pokiaľ ide o reprezentatívnu účasť európskej akademickej obce a špičkových odborníkov v odvetviach súkromného práva.

Prvá časť konferencie bola venovaná prezentácii niektorých funkcií Medzinárodného ústavu pre zjednotenie súkromného práva (UNIDROIT) so sídlom v Ríme prostredníctvom jej generálneho tajomníka, prof. Dr. Herberta Kronkeho a referenta pre vedeckú oblasť Dr. Philippa Paecha, ako aj univerzitného profesora z Univerzity Freiburg prof. Dr. Dres h.c. Petra Schlechtriema, člena jednej z pracovných skupín UNIDROIT.

UNIDROIT je medzinárodná vládna organizácia združujúca v súčasnosti 59 štátov všetkých svetadielov vrátane Slovenskej republiky. UNIDROIT vypracúva právne projekty pre oblasť medzinárodného práva. Na konferencii zástupcovia UNIDROIT predstavili Zásady pre medzinárodné obchodné zmluvy. Ide o všeobecné pravidlá pre medzinárodné obchodné zmluvy, ktorými sa zmluvné strany môžu správať na základe vzájomnej dohody alebo aj v prípade, ak na riešenie vzniknutého problému či sporu nemožno aplikovať vhodné právne pravidlo z hľadiska hraničného ukazovateľa kolíznej normy. Môžu tiež slúžiť ako vzor pre tvorcov národných a medzinárodných právnych noriem. Úlo-

hou pravidiel je najmä ochrana účastníkov na medzinárodnom kapitálovom trhu.

Ako možno hovoriť o kodifikácii európskeho práva bez toho, aby sa priblížili jeho korene? O rímskom práve ako o základe európskej právnej kultúry prednášal pod názvom „Nová Európa a staré rímske právo. Dejiny, právne porovnanie, aktualizácia“ romanista a rektor Trnavskej univerzity prof. JUDr. Peter Blaho.

O princípe krajiny pôvodu v európskom práve, a to z hľadiska pravidiel hospodárskej súťaže, hovoril univ. prof. Dr. Martin Schauer z Viedenskej univerzity. Zdôraznil skutočnosť, že na spojenom európskom trhu má prednosť sloboda voľného pohybu pred národným právom. Spoločný európsky trh funguje na princípe rovnosti. Na základe toho sa uplatňuje princíp krajiny pôvodu, čo môže viesť k porušovaniu práva hospodárskej súťaže, prinajmenšom pre jej skreslenie, ako aj rozštiepenie noriem kolízneho práva. Uviedol príklad spoločnosti, ktorá má sídlo v určitej krajine, kde sú prísnejšie pravidlá týkajúce sa hospodárskej súťaže, pričom v tejto krajine zároveň podniká spoločnosť, ktorá má však sídlo v štáte, kde sú tieto pravidlá priaznivejšie. Prvá zo spoločností má pri uplatnení princípu krajiny pôvodu nevýhodnejšie postavenie na trhu. Takúto harmonizáciu európskeho práva nazval harmonizáciou prostredníctvom neharmonizácie.

Na potrebu rekodifikácie občianskeho práva u nás upozornil vo svojom príspevku prof. JUDr. Ján Lazár z Právnickej fakulty Trnavskej univerzity. Zdôraznil, že nevyhnutnosť rekodifikácie občianskeho práva vznikla predovšetkým v roku 1989, keďže dovtedajšia právna úprava bola zásadne nepoužiteľná pre nové právne vzťahy. S rekodifikačnými prácami sa začalo ešte v roku 1990 na federálnej úrovni. Po vzniku Slovenskej republiky sa v nich pokračovalo a v roku 1998 uzrel svetlo sveta návrh nového Občianskeho zákonníka.

Práca na ňom mala byť ukončená do konca roku 2005. Terajšia vláda zmrazila prípravu návrhu nového Občianskeho zákonníka. Napriek jeho naliehavej potrebe sa od roku 2002 v prácach nepokračuje. Aktuálne potreby, ktoré prináša právna prax, ako aj vstup do Európskej únie, sa namiesto rekodifikácie riešia čiastkovými novelami.

Rekodifikácia by mala odstrániť predovšetkým pretrvávajúce legislatívne provizórium, prijať stabilný model súkromnoprávnej úpravy a dosiahnuť vyšší stupeň aproximácie so súkromným právom Európskej únie.

Nad úlohou duševného vlastníctva v globalizovanom európskom hospodárstve sa vo svojom príspevku zamyslel prof. Dr. Dres. H.c. Joseph Straus z Inštitútu Maxa Plancka pre duševné vlastníctvo, súťažné a daňové právo. Zdôraznil, že právo duševného vlastníctva sa vzťahuje na nehmotné a duševné predmety, ktoré sú súčasne na viacerých miestach, sú ubikvitné, neničia sa opotrebením a vyznačujú sa princípom teritoriality. Z týchto dôvodov treba dôsledne zabezpečiť ochranu duševného vlastníctva na európskom trhu.

O potrebe vývoja súkromného práva v Maďarsku v súvislosti so vstupom štátu do Európskej únie referoval vo svojom príspevku sudca ústavného súdu v Budapešti, prof. Dr. Attila Harmathy.

Témou kodifikácie súkromného práva v Maďarsku sa zaoberal prof. Dr. Lajos Vékás z Univerzity Eötvösa Loránda v Budapešti. Uvedol, že na kodifikácii Občianskeho zákonníka pracuje komisia odborníkov už od roku 1996. Práce by sa mali ukončiť predložením návrhu nového Občianskeho zákonníka do konca roku 2005. Vychádzajú z monistickej koncepcie a štruktúru nového Občianskeho zákonníka navrhujú tak, aby sa začala úvodnými všeobecnými ustanoveniami, nasledovať by mala všeobecná úprava fyzických a právnických osôb, rodinné právo, vecné

práva, záväzkové právo a na záver dedičské právo.

O úskaliach kodifikácie súkromného práva v Poľsku informoval vo svojej prednáške prof. Dr. Zbigniew Radxvaňski z Univerzity Adama Mickiewicza v Poznani. Na jeho príspevok nadviazala prednáška prof. Dr. Maksymiliana Pazdana a doc. Dr. Bernadetty Fuchsovej z Univerzity v Katowiciach v Poľsku zaoberajúca sa rovnakou tematikou. Upozornili na problémy, ktoré prináša v praxi zákon o súkromnom práve účinný od roku 1965. Je jediným zákonom použiteľným na celú oblasť súkromného práva. Vzhľadom na to, že má len 40 článkov, má aj mnohé medzery a pre súčasnosť už nestačí. Zdôraznili akútnosť kodifikácie súkromného práva vzhľadom na potrebu úpravy nových právnych vzťahov, ako aj harmonizácie s právom Európskej únie.

Potrebu europeizácie súkromného práva pripomenul v nasledujúcom príspevku univ. prof. Dr. Rudolf Weiser z Inštitútu súkromného práva Viedenskej univerzity. Uvedol, že v Rakúsku sa nad kodifikáciou súkromného práva v súčasnosti neuvažuje. Dôvodom je očakávanie zmien, ktoré sa udejú v legislatíve Európy vstupom nových členských štátov. Smernice Európskej únie pre oblasť súkromného práva, ktorými je viazané Rakúsko, sa citlivo implementujú do stále platného Všeobecného rakúskeho občianskeho zákonníka z roku 1811.

Druhý deň otvorila svojím príspevkom pod názvom „Kodifikácia súkromného práva v Slovinsku“ prof. Dr. Ada Polajnar-Pavčnik z Právnickej fakulty v Ľubľane. Uvedla, že v bývalej Juhoslávii sa používal Všeobecný rakúsky občiansky zákonník a Slovinsko po svojom osamostatnení v roku 1991 zvolilo princíp právnej kontinuity. V súčasnosti sa objavuje viacero štúdií o novej úprave súkromného práva, ale ucelený návrh na jeho konečnú podobu zatiaľ neexistuje.

Ďalšou prednášajúcou z krajín bývalej Juhoslávie bola prof. Dr. Tatjana Josipovič z Právnickej fakulty univerzity v Zagrebe. Aj ona zdôraznila, že Chorvátsko je samostatným štátom od roku 1991. Ako cieľ kodifikácie súkromného práva si určilo integráciu do európskeho právneho systému a adaptáciu na trhovú ekonomiku. V súčasnosti je úprava súkromnoprávných vzťahov roztrieštená vo viacerých samostatných zákonoch. Na návrhu jednotného súkromnoprávneho predpisu sa v súčasnosti pracuje, ale ešte nemá svoju konečnú podobu.

Zo susedných Čiech, nám právne najbližšieho štátu, o novej kodifikácii súkromného práva prišiel poinformovať prof. JUDr. Jan Dvořák z Právnickej fakulty Karlovej Univerzity v Prahe. Zdôraznil, že charakter Občianskeho zákonníka si vyžaduje, aby mal postavenie ústrednej právnej normy. Nebolo tomu tak v roku 1964, keď popri ňom existovali ďalšie súkromnoprávne kódexy ako Hospodársky zákonník, Zákonník práce, zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, zákon o rodine, a to bez vzájomných väzieb. V súčasnosti silnou súkromnoprávnou normou, ktorá eliminuje pôsobnosť Občianskeho zákonníka, je Obchodný zákonník. V Českej republike v snahe zjednotiť tento stav odborníci súkromného práva predložili v roku 1996 na verejnú diskusiu návrh Občianskeho zákonníka. Návrh bol ovplyvnený zahraničnými právnymi úpravami, predovšetkým holandskou úpravou občianskeho práva, avšak nestretol sa s potrebnou odozvou. V roku 2001 bol schválený vecný zámer Občianskeho zákonníka, ktorý vychádza z návrhu na zrušenie zákona o rodine, pričom Obchodný zákonník a Zákonník práce zostanú zachované, avšak v podstatne oklieštenej podobe. V súčasnosti komisia odborníkov pracuje nad konečnou podobou návrhu nového Občianskeho zákonníka vychádzajúceho zo zámeru schváleného vládou Čes-

kej republiky. Vzhľadom na skutočnosť, že v legislatívnom procese sa rôznymi nekonceptnými pripomienkami a pozmeňovacími návrhmi môže celá jeho dlhodobopripravovaná koncepcia rozbiť či narušiť, komisia navrhuje hlasovať o návrhu ako celku alebo vôbec o návrhu nehlasovať.

Na túto tému nadviazala procesualistka z Právnickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe prof. JUDr. Alena Winterová s témou „Príprava novej kodifikácie súkromného procesného práva v Českej republike“. Zdôraznila neprehľadnosť a chaos, ktorý vzniká v rámci civilného procesu vzhľadom na skutočnosť, že pôvodný Občiansky súdny poriadok z roku 1993 platný aj u nás bol novelizovaný asi 60-krát. S prípravami nového Občianskeho súdneho poriadku, ktorého názov bude zmenený na „Civilní soudní řád“, sa začalo v tomto roku. Oddelí sporový a nesporný proces, pričom vzťahy s cudzím prvkom ostanú ako dosiaľ predmetom úpravy samostatného procesného predpisu, ktorým je zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom. Snahou je maximálne odformalizovať procesné právo a revidovať systém opravných prostriedkov.

Prípravou kodifikácie procesného práva v Slovenskej republike sa zaoberal vo svojej nasledujúcej prednáške doc. JUDr. Ľubomír Fogaš z Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Práce na novom Občianskom súdnom poriadku sú v súčasnosti umŕtvené. Stav procesného práva je problematický. Paralelne platia dve procesné právne úpravy, a to Občiansky súdny poriadok a Exekučný poriadok. Navyše, výkon rozhodnutia sa vykonáva samostatne v colných a správnych veciach. Na mimosúdne riešenie sporov bol prijatý zákon o mediácii. Neustále sa pokračuje v parciálnych novelách procesného práva, čo situáciu sťažuje a robí stále viac neprehľadnou.

Oficiálnu časť konferencie ukončila prednáška prof. JUDr. Jána Švidroňa z Právnickej fakulty Trnavskej univerzity, v ktorej sa zaoberal materiálnymi a ideálnymi záujmami v slovenskom a európskom súkromnom práve.

K účastníkom konferencie sa v záverečnej reči prihovoriť rektor Trnavskej univerzity prof. JUDr. Peter Blaho. Záverečné poďakovanie patrilo aj zástupcovi UNIDROITU prof. Dr. Herbertovi Kronkemu za podporu slovenského právneho vzdelania a zriadenie knižnice UNIDROITU, ktorá je súčasťou Knižnice Právnickej fakulty Trnavskej univerzity a prof. Dr. Dres. H.c. Josephovi Strausovi za niekoľkoročnú podporu adeptov práva duševného vlastníctva.

Súčasťou každej konferencie je aj diskusia a výmena skúseností, postrehov a názorov prednášajúcich, ale aj ostatných účastníkov konferencie. Ani táto konferencia nebola výnimkou a aj diskusia bola rovnako zaujímavá a podnetná ako mnohé z príspevkov, ktoré odzneli.

Nielen prednášať, ale aj sedieť v auditóriu či v „hľadisku“ na takto kvalitne pripravenej a organizovanej vedeckej konferencii je hlbokým odborným zážitkom.

Notárske povolanie sa vníma skôr prakticky ako teoreticky. Ale ani my sa pri svojej práci nezaobídeme bez sledovania a študovania nových právnych predpisov, novelizácií skorších predpisov a monitorovania nových trendov vo vývoji súkromného práva v európskych štátoch, v Európskej únii, ako aj vo svete. Vnímanie nových trendov vývoja súkromného práva nie je však na škodu. Rovnako ako aj dvojdnové odpútanie sa od praktických povinností notárskej praxe spojené s užitočným vtiahnutím účastníka konferencie do atmosféry akademickej pôdy a priameho sledovania prednášok z úst vysoko uznávaných kapacít o smerovaní súkromného práva v budúcej Európe a vo svete.

Z účasti na konferencii bolo vidieť, že

záujem nie je len zo strany akademickej obce, ale aj zo strany právnikov z praxe, ako advokátov a sudcov, ale aj zamestnancov štátnej správy a územnej samosprávy. Z notárskej obce som sa zúčastnila jediná a som rada, že Vám môžem prostredníctvom časopisu sprostredkovať túto moju skúsenosť.

SPOLOČENSKÁ RUBRIKA

V IV. štvrtroku 2004 sa životných jubileí dožili a dožívajú títo členovia Notárskej komory SR:

JUDr. Jarmila Kováčova, 40 rokov
JUDr. Helena Gočová, 45 rokov JUDr.
Mária Cintavá, 45 rokov JUDr.
Lubomír Barabáš, 45 rokov JUDr.
Tatiana Cagalová, 45 rokov JUDr.
Lubomír Kojtál, 45 rokov JUDr. Alena
Kováčsová, 45 rokov JUDr. Miroslav
Debnár, 50 rokov JUDr. Helena
Machajová, 50 rokov JUDr. Emília
Čopíková, 50 rokov JUDr. Emília
Dostálová, 50 rokov JUDr. Bohuslav
Valach, 50 rokov JUDr. Marta
Jurinová, 50 rokov JUDr. Mária
Vavráčová, 50 rokov JUDr. Katarína
Košťálová, 55 rokov JUDr. Viera
Ogurčáková, 55 rokov

Všetkým srdečne blahoželáme, prajeme im veľa zdravia, úspechov v práci i v osobnom živote.

Prezídium NK SR